ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 70ον ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1934. Ἀριθ. 4.

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ἀναστάσεως ἡμέρα
Ἡ μεγάλη καὶ σεπτὴ
Ἀνατέλλει λαμπροτέρα,
Εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ.
Χαῖρε, Πάσχα ἱερόν,
Πάσχα μέγα καὶ σεπτόν!
Χαῖρε, Πάσχα ὁ Χριστός,
Ὁ ἐνσαρκωθεὶς Θεός!

Πύλας ᾅδου ἀφανίσας
Ἔλυσας τοὺς ἐν δεσμοῖς,
Καὶ τὸν θάνατον πατήσας,
Νῦν ἀνέστης νικητής.
Χαῖρε, Ζωηφόρος Σύ,
Τῶν πιστῶν σου ἡ ζωή!
Θριαμβεύεις κραταιῶς
Ὁ ἐνσαρκωθεὶς Θεός!

Φόρον ταπεινῆς καρδίας
Ἀναπέμπομέν Σοι νῦν.
Τῆς πνευματικῆς λατρείας
Δέξαι, Σῶτερ, τὴν ὀσμήν.
Δέξαι τέκνων Σου εὐχάς,
Λυτρωθέντων τῆς ἀρᾶς·
Χαῖρε, Σὺ τοῦ κόσμου Φῶς!
Ὁ ἐνσαρκωθεὶς Θεός!

Η ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΛΥΣΙΣ

«Ποῦ, θάνατε, τὸ κέντρον σου; Ποῦ, Ἅδη, τὸ νῖκος σου; (Α´ Κορινθ. ιε´. 55.)

Ἡ ἔνοχος συνείδησις δὲν δύναται νὰ ἡσυχάσῃ. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Μωϋσέως καθίσαντες μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἐκμεταλλευόμενοι τὴν θρησκείαν ὡς ἀποκλειστικόν των τιμάριον ἐπόθουν καὶ κατὰ ποικίλους τρόπους ἐσχεδίαζον καὶ ἐπεδίωκον τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ὑπέροχος Αὐτοῦ διδασκαλία καὶ τὰ συνεχῆ Αὐτοῦ ὑπερφυσικὰ ἔργα ἀντὶ νὰ κάμψωσι τὸν ἄγριον αὐτῶν πόθον καὶ τρέψωσι τὰς σκέψεις αὐτῶν εἰς ἀνθρωπινώτερον ῥοῦν, ἐξηγρίωνον αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον καὶ ὤθουν εἰς συσκέψεις ἐγκληματικῆς φύσεως. «Τί νὰ κάμωμεν τὸν Ἰησοῦν;» ἦτο ἐρώτησις πυκνότερον διασταυρουμένη μεταξύ των κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας των συναντήσεις. Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, ἐχθροὶ πρὸς ἀλλήλους, εὑρίσκονται ἐν ὁμονοίᾳ προκειμένου περὶ θανατώσεως τοῦ Ἰησοῦ. Γραμματεῖς καὶ νομοδιδάσκαλοι, ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, μέλη τακτικὰ τοῦ ἀνωτάτου Συνεδρίου συνήρχοντο ἐπανειλημμένως, ἵνα εὕρωσι τὴν καλλιτέραν λύσιν. Καὶ ὅτε εἷς τῶν μαθητῶν τοῦ μεμισημένου Διδασκάλου προσῆλθεν αὐθορμήτως νὰ διευκολύνῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ἀνόσιον ἐγχείρημά των ἐπὶ ἀμοιβῇ, «ἐχάρησαν», λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς (Λουκ. κβ´. 5), καὶ ἐζύγισαν εἰς αὐτὸν τριάκοντα ἀργύρια μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ παραδώσῃ Αὐτὸν χωρὶς θορύβου.

Τὸ πάθος αὐτῶν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἤρχισε νὰ θριαμβεύῃ καὶ ἐνετρύφησαν

εἰς τὴν ἐν τῷ κήπῳ σύλληψιν Αὐτοῦ καὶ ἀπαγωγήν, εἰς τὴν ἐνώπιόν των προσαγωγὴν Αὐτοῦ ὡς ὑποδίκου, εἰς τὴν τυπικὴν Αὐτοῦ δίκην καὶ καταδίκην, εἰς τὴν πρὸς τὸν Πιλᾶτον παράδοσιν Αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀσυνειδήτου ἐκείνου ἡγεμόνος ἐπιβολήν των, εἰς τὴν ὁριστικὴν Αὐτοῦ εἰς θάνατον καταδίκην καὶ τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀτίμωσιν καὶ μαστίγωσίν Του, εἰς τὴν διὰ μέσου τῆς πόλεως ἀπαγωγὴν Αὐτοῦ ὡς καταδίκου, εἰς τὰ φρικτὰ βασανιστήρια τῆς σταυρώσεως, καὶ εἰς τὴν παρὰ πάντων ἐγκατάλειψίν Του.

Ἀληθῶς ὁ σεισμὸς καὶ τοῦ ἡλίου ἡ συσκότασις, μὲ ὅλον ὅτι ἦτο ἐποχὴ πανσελήνου, ἥτις ἀποκλείει τὸ δυνατὸν ἐκλείψεως φυσικῆς, ἐνέπλησαν αὐτοὺς πρὸς καιρὸν φόβου καὶ ταραχῆς, καὶ πολλοὶ τύπτοντες τὰ στήθη των ὑπέστρεφον εἰς εἰς τὴν πόλιν· ἀλλὰ ταχέως τὸ πάθος ἐπανέλαβε τὴν ἰσχύν του, καὶ τὰ τρομερὰ φαινόμενα, καίπερ ἀνεξήγητα, ἐλησμονήθησαν. Ὅσον διὰ τὸ σχισθὲν καταπέτασμα, θὰ εὕρισκον εὐκόλως κατάλληλον σακκορράφαν καὶ ἱερέα ἕτοιμον νὰ τὸ συρράψῃ. Ὑπῆρξε δὲ πλήρης ἡ ἱκανοποίησίς των, ὅτε ἐπληροφορήθησαν ὅτι ὁ μεμισημένος Διδάσκαλος ἐξέπνευσε, καὶ ὅτι τὸ πτῶμα ἐκομίσθη εἰς τὸν ἰδιόκτητον τάφον τοῦ ἀπὸ Ἀριμαθαίας Ἰωσὴφ καὶ ἐνεκλείσθη. Τὸ πάθος ὁριστικῶς ἀνέπνευσεν, ἀλλ' ἡ συνείδησις δὲν δύναται νὰ ἡσυχάσῃ. «Ἐνεθυμήθημεν», εἶπον πρὸς τὸν Πιλᾶτον, «ὅτι ὁ πλάνος ἐκεῖνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι». Πότε τὸ ἤκουσαν; ἢ πῶς τὸ ἤκουσαν; ἆρά γε ὁ παραδίδων Αὐτὸν εἰς αὐτοὺς τὸ εἶπεν ἐμπαικτικῶς; ἢ ἴσως ἡ μαρτυρία τῶν δύο ψευδομαρτύρων περὶ καταλύσεως τοῦ ναοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἀνοικοδομήσεως αὐτοῦ ἔμεινεν εἰς τὸν νοῦν των μὲ τὴν ὀρθὴν αὐτῆς ἑρμηνείαν; Ὁπωσδήποτε, ἡ ἔνοχος συνείδησις δὲν δύναται νὰ ἡσυχάσῃ. Τί πρέπει νὰ γίνῃ; Ἂς ὑπάγωμεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον· ἂς ζητήσωμεν παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ τάφου, ὥστε καὶ ἂν τυχὸν ἐγερθῇ νὰ μὴ δύναται νὰ ἐξέλθῃ. Ὁ Πιλᾶτος παρέχει προθύμως τὴν αἰτηθεῖσαν ἀσφάλειαν: «Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε, ἀσφαλίσατε καθὼς ἐξεύρετε». Καὶ ἔγινεν ἐπιμελῶς καὶ ἐπισήμως ἡ πρόσδεσις τοῦ μεγάλου ὀγκολίθου τοῦ φράττοντος τὴν εἴσοδον καὶ ἡ ἐπίθεσις τῆς μεγάλης σφραγῖδος τῆς Ἰουδαϊκῆς κοινότητος· οἱ δὲ φύλακες ἔλαβον τας θέσεις των πρὸ αὐτοῦ.

Τώρα πλέον δύνασθε να κοιμηθῆτε ἡσύχως καὶ μακαρίως, σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς καὶ ὁσιολογιώτατοι γραμματεῖς καὶ νομοδιδάσκαλοι!

Ἀλλ' ὡς εἰς πᾶσαν ἐκτέλεσιν ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν προμελετᾷ ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ὑπολογίζει ἐκ τῶν προτέρων ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα, λησμονεῖ ὅμως ἕν, τὸ καὶ σπουδαιότατον, ***τὸν Θεόν,*** οὕτω καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν οἱ ἔνοχοι ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ ἔλαβον ὅλα τὰ μέτρα πρὸς παρακώλυσιν τῆς ἐγέρσεως τοῦ νενεκρωμένου Ἰησοῦ, ἀλλ' ἐλησμόνησαν νὰ ὑπολογίσωσι τὸν σπουδαιότατον παράγοντα, ***τὸν Θεόν.***

Εἰς τὴν Γερμανικὴν πόλιν Ἀννόβερον ὑπάρχει μεσαιωνικὸν νεκτροταφεῖον καὶ μεταξὺ τῶν πεπαλαιωμένων του τάφων ὑπάρχει εἷς φέρων χρονολογίαν τοῦ ἔτους 1782, ἀνήκων δὲ εἰς γυναῖκα τῆς ἀριστοκρατίας, ἥτις ἐγκολπωθεῖσα τὰς κυκλοφορούσας τότε ἰδέας τῆς ἀπιστίας ὑπὸ τὸ κολακευτικὸν ὄνομα τοῦ ὀρθολογισμοῦ, εἶχε παραγγείλει, ὅταν ἀποθάνῃ, νὰ κτισθῇ ὁ τάφος της μὲ ὀγκώδη μάρ-

μαρα ἐν σχήματι βαθμίδων, τὰ ὁποῖα νὰ συνδεθῶσι στερεῶς διὰ σιδήρου καὶ μολύβδου, καὶ νὰ τεθῇ εἰς τὴν βάσιν ἐπιγραφὴ λέγουσα ὅτι ὁ τάφος οὗτος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνοιχθῇ εἰς τὸν αἰῶνα. Οὕτως ἐτάφη. Ἀλλὰ τίς οἶδε ποῖος ἄνεμος πνεύσας ἰσχυρῶς κατέρριψεν ἐπὶ τοῦ τάφου κάποιον σπόρον ἐκ τοῦ πλησίον μεγάλου δένδρου ὀξυᾶς, ὅστις εἰσχωρήσας διὰ μέσου τῶν ἁρμῶν τοῦ σιδηροπαγοῦς τάφου καὶ τραφεὶς μὲ τοὺς πλουσίους χυμοὺς τῆς νεκρᾶς ἀριστοκράτιδος ἐζωογονήθη εἰς φυτόν, ὅπερ ἀνεζήτησε τὸ φῶς διὰ μέσου τῶν ρωγμῶν καὶ βαθμηδὸν ἡ ἀκατανίκητος δύναμις τοῦ ζῶντος φυτοῦ, καθ᾽ ὅσον ηὐξάνετο εἰς δενδρύλλιον, ἀνεσήκωσε τοὺς μαρμαρίνους ὄγκους, διέσπασε τὰ σιδηροπαγῆ δεσμὰ καὶ ὑπεχρέωσε τὸν τάφον νὰ ἀνοιχθῇ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ. Ἡ ἀριστοκράτις κυρία ὑπελόγισε τὸ βάρος τῶν ὀγκωδῶν μαρμάρων καὶ τὴν ἀντοχὴν τῶν σιδηρῶν συνδέσμων καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἀπαγορευτικῆς ἐπιγραφῆς, ἀλλ᾽ ἐλησμόνησε νὰ ὑπολογίσῃ τὴν δύναμιν τῆς φυτικῆς ζωῆς, τὴν δύναμιν τῶν φυσικῶν νόμων, οὓς ἔθηκεν ὁ πλάστης τῶν πάντων ***Θεός***. Οὕτω καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ ἔναντι τοῦ φόβου ἐγέρσεως ἐκ τῶν νεκρῶν τοῦ Ἰησοῦ ἔλαβον ὅλα τὰ μέτρα, ἀλλ᾽ ἐλησμόνησαν νὰ ὑπολογίσωσι τὴν δύναμιν καὶ ἀξίαν τῶν βουλῶν ***τοῦ Θεοῦ***.

Τί ἔγεινε λοιπόν; Ἄγγελος φωτεινός, ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐπίστευον οἱ Φαρισαῖοι, ἀπεκήρυττον δὲ οἱ Σαδδουκαῖοι, ἀπεκύλισε τὸν ὑπέρογκον λίθον παρ᾽ ὅλα αὐτοῦ τὰ δεσμὰ καὶ τὰς σφραγῖδας καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω αὐτοῦ. Ἡ ἀστραπηβόλος παρουσία τοῦ οὐρανίου ἐπισκέπτου ἐνέπλησε τρόμου τοὺς Ρωμαίους φύλακας, καὶ ἐκ τοῦ τρόμου παρέλυσαν ὡς νεκροί. Εἰς τί ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀσπίς, ἢ πῶς νὰ σείσωσι τὸ δόρυ ἐναντίον τοιούτου ὄντος; Ἡ παραμονή των παρὰ τὸν τάφον ἦτο πλέον ἢ ἀδύνατος. Ὁ λίθος ἦτο ἀποκεκυλισμένος καὶ ὁ σφραγισθεὶς τάφος ἀνοικτός. Σπεύδουσι πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἰς οὓς ἦσαν ὑπόλογοι. Ἐκεῖνοι ταράττονται· ἀλλ᾽ εἶναι ἤδη δεδουλωμένοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν των. Τὸ καταφύγιόν των εἶναι τὸ χρῆμα, ἡ δωροδοκία· ἡ ἐξαγορὰ τῆς σιωπῆς· ἡ ἐξαγορὰ τῆς ψευδομαρτυρίας: «Εἴπατε, ἡμῶν κοιμωμένων ἦλθον οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπεκόμισαν Αὐτόν». «Κοιμωμένων;» Κοιμᾶται ὁ Ρωμαῖος φρουρός; Μία τοιαύτη ὁμολογία φέρει καταισχύνην καὶ φρικτὴν τιμωρίαν! «Ἡμεῖς ἔχομεν τὸ μέσον νὰ πείσωμεν τὸν ἡγεμόνα! Ἔχομεν ἀργύρια ἱκανά. Θὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν πολὺ πλειότερα παρὰ εἰς τὸν αὐτοκτονήσαντα Ἰούδαν».

Καὶ ὁ Ἰησοῦς; «Ἀνέστη, δὲν εἶναι ἐδῶ», εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς τὰς γυναῖκας. Καὶ ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ μὲ τοὺς τετρυπημένους πόδας; Καὶ ἠδύνατο νὰ ἀναπνεύσῃ μὲ τὴν χαίνουσαν πληγὴν τῆς πλευρᾶς; καὶ ποῦ θὰ ἐπήγαινε; καὶ ποῦ θὰ διήρχετο τὰς ἡμέρας Του; Τοιαῦται ἐρωτήσεις θὰ ἥρμοζον, ἂν ἡ ἀνάστασις Αὐτοῦ ἦτο ὡς ἡ τῆς κόρης τοῦ Ἰαείρου, ὡς ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ἐν Ναΐν, ὡς ἡ τοῦ τετραημέρου Λαζάρου. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἡ ἀνάστασις Αὐτοῦ ἁπλῆ ἀναζωοποίησις τοῦ σώματος Αὐτοῦ. Ἡ ἀνάστασίς Του ἦτο νέον ὅλως γεγονός. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος ἐκ νεκρῶν ἀναστάς· εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων· ἦτο ἡ πνευματοποίησις τοῦ σώματος· ἦτο τὸ σῶμα τὸ πνευματικόν, ὁρατὸν ἢ ἀόρατον κατὰ βούλησιν, ψηλαφητὸν ἢ ἄψαυστον κατὰ βούλησιν· κατὰ χῶρον ἀπεριόριστον. Ἐμφανίζεται ἔξω τοῦ

τάφου, καὶ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία Τὸν ἐκλαμβάνει ὡς τὸν κηπουρόν. Συναντᾷ τὰς γυναῖκας ἐπιστρεφούσας ἐκ τοῦ τάφου καὶ χαιρετίζει αὐτὰς καὶ δέχεται τὴν προσκύνησίν των. Ἐμφανίζεται ὡς ὁδοιπόρος καὶ συνοδεύει τοὺς δύο ἐκ τοῦ εὐρυτέρου κύκλου τῶν μαθητῶν, τοὺς πορευομένους εἰς Ἐμμαοῦς, καὶ συνομιλεῖ μετ' αὐτῶν χωρὶς νὰ γείνῃ ἀντιληπτὴ ἡ προσωπικότης Του μεθ' ὅλην τὴν μακρὰν συζήτησιν καὶ τὴν λεπτομερῆ ἐκ μέρους Του ἀνάπτυξιν τῶν περὶ Αὐτοῦ προφητειῶν· καὶ μόλις ἀναγνωρίζεται ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν κλάσιν τοῦ ἄρτου, εὐθὺς δὲ γίνεται ἄφαντος. Ἐμφανίζεται εἰς τοὺς δώδεκα τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἰς τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀνώγειον, καὶ πάλιν μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἰς τοὺς ἕνδεκα ὁμοίως τῶν θυρῶν κεκλεισμένων· καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐξακολουθοῦσιν αἱ διάφοροι ἐμφανίσεις Αὐτοῦ πρὸς συνομιλίαν καὶ διδασκαλίαν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως. Ἀνέστη μὲ σῶμα πνευματικόν, τὸ ὁποῖον καθίσταται κατὰ βούλησιν ὁρατὸν καὶ ψηλαφητόν.

Εἶχεν ὑποκύψῃ εἰς τὸν θάνατον ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀντικαταστάτης ἡμῶν· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο Αὐτὸς νὰ κατέχηται ὑπὸ τοῦ θανάτου πέραν τῶν ὡρῶν αἱ ὁποῖαι ἀπῃτοῦντο πρὸς τὴν πλήρη πιστοποίησιν τῆς πραγματικότητος τοῦ θανάτου Του καὶ πρὸς τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τῆς Θείας δικαιοσύνης συμφώνως πρὸς τὰς προγενομένας περὶ Αὐτοῦ προφητείας καὶ τὰς ἰδίας Του προρρήσεις.

Ὁ θάνατος ὡς ποινὴ τῆς ἁμαρτίας ἔχει διὰ τὸν ἄνθρωπον δύο ὄψεις. Ἡ μία ὄψις εἶναι ἡ φυσικὴ λῆξις τῆς ζωῆς τοῦ σώματος, ὅπερ ὡς φύσει φθαρτὸν ἐξαντλεῖται μετὰ πάροδον πλειοτέρου ἢ ὀλιγωτέρου χρόνου. Ἡ ἄλλη ὄψις εἶναι ἡ διακοπὴ πάσης ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὅ μετόχου πνευματικῆς ὑπάρξεως, τῆς ἀθανάτου καὶ λογικῆς ψυχῆς, μετὰ τοῦ μόνου ἀντικειμένου, ὅπερ δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν λογικὸν ἄνθρωπον πραγματικὴν χαρὰν καὶ πλήρη ἱκανοποίησιν, καὶ τὸ μόνον τοῦτο ἀντικείμενον εἶναι ὁ ***Θεός***.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ἡ κατὰ τοῦ θανάτου κερδηθεῖσα διπλῆ αὕτη νίκη. Τὸ τελείως ἀνθρώπινον Αὐτοῦ σῶμα, ἀντὶ νὰ ὑποστῇ φθορὰν ὡς τὰ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, μετηλλάγη εἰς πνευματικόν, ἐλεύθερον ἀπὸ τῶν περιορισμῶν τῆς βαρύτητος, τοῦ χώρου, τῶν ποικίλων ἀναγκῶν, δυνάμενον ἀκόπως νὰ εὑρεθῇ ὁπουδήποτε, ἀόρατον καὶ ἄψαυστον· καθ' ὅσον δὲ εἶχεν ὑποστῇ ὅσα ὑπέστη ὡς τὴν πλήρη καὶ ἐπαρκῆ ποινὴν διὰ τὴν παγκόσμιον ἐνοχὴν πάσης ἁμαρτίας καὶ τοῦ συνόλου τῶν ἁμαρτιῶν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας, ἡ Ἀνάστασις ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἱκανοποίησις ὑπῆρξε πλήρης, καὶ ὁ φραγμὸς μεταξὺ παντὸς ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἤρθη ὁριστικῶς. Καθ' ὅσον δὲ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐκτιμᾶται πραγματικῶς καὶ γίνεται μετ' εὐγνωμοσύνης δεκτὸν διὰ τῆς ἐγκαρδίου πίστεως ὑπὸ τῆς εἰλικρινῶς ποθούσης τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ συγκοινωνίαν ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποξένωσις, ὁ ἀληθὴς καὶ τρομερὸς πνευματικὸς θάνατος, τερματίζεται, καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάστασις τοῦ τέως νεκροῦ ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις εἶναι τὸ πλέον ἔνδοξον καὶ εὐφρόσυνον γεγονὸς διὰ τὸν πιστὸν ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Οὕτω δὲ λύεται καὶ τὸ μέγα διὰ πάντα ἀληθῆ Χριστιανὸν πρόβλημα τῆς ἁγίας καὶ κατὰ τῶν πειρασμῶν νικηφόρου ζωῆς: «Ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐκ νε-

κρῶν δὲν ἀποθνήσκει πλέον˙ θάνατος δὲν κυριεύει αὐτὸν πλέον˙ διότι καθ' ὃ ἀπέθανεν ἅπαξ διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καθ' ὃ ζῇ, ζῇ εἰς τὸν Θεόν˙ οὕτω καὶ σεῖς φρονεῖτε ἑαυτοὺς ὅτι εἶσθε νεκροὶ μὲν κατὰ τὴν ἁμαρτίαν, ζῶντες δὲ εἰς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν» (Ρωμ. ϛ´ 9—11). Παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ τῆς δεσποτείας τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν τόπον της λαμβάνει ἡ ἐξ ἀναστάσεως ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, χορηγουμένη εἰς πᾶσαν εἰλικρινῆ ψυχὴν διὰ τῆς πίστεως, ὡς δηλοῖ τὸ «φρονεῖτε».

Ἀλλὰ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὐτὸ θὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ θανάτου˙ ἀδιάφορον ἂν παρεμπέσῃ ὁ τάφος καὶ ἡ σῆψις. Ἡ σωματικὴ ἀτομικότης ἑκάστου θὰ ἀναζήσῃ, οὐχὶ ὡς ὑλικὸν σύμπλεγμα μυριάδων ὀργάνων καὶ ἱστῶν, ἀλλ' ὡς πνευματικὸν σῶμα ἐλεύθερον τῶν περιορισμῶν τῆς ὕλης, ὡς ἦτο τὸ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Ὁ τάφος καὶ ἡ σῆψις καὶ ἡ φθορὰ θὰ παρέλθουν ἡμέραν τινὰ ὁριστικῶς, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο θὰ ἐνδυθῇ ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο θὰ ἐνδυθῇ ἀθανασίαν. Τότε θὰ γείνῃ πλήρης ἡ ἐφαρμογὴ καὶ ἐκτέλεσις τοῦ θριαμβικοῦ ἐκείνου προφητικοῦ ῥητοῦ: «Ποῦ, θάνατε, τὸ κέντρον σου; ποῦ, ᾅδη, ἡ νίκη σου»;

Τοιαύτη εἶναι ἡ νικηφόρος λύσις τοῦ Θείου Δράματος, τὸ ὁποῖον εἴχομεν ὑπὸ μελέτην τὰς τελευταίας ταύτας ἑσπέρας. Θὰ μείνωμεν μὲ μόνην τὴν μελέτην; ἢ θὰ καμφθῇ ἡ καρδία καὶ θὰ τείνῃ ἡ ψυχὴ τὴν χεῖρα τῆς πίστεως, ἵνα καταστῇ μέτοχος τῆς νίκης ταύτης, ἣν ὁ ὑπὲρ ἡμῶν κερδήσας προσφέρει εἰς ἡμᾶς πρὸς ἀποδοχὴν καὶ ἀπόλαυσιν; «Χάρις εἰς τὸν Θεόν», ἀνακράζει ὁ Ἀπόστολος (Κορ. Α´ ιε´. 57), «ὅστις δίδει εἰς ἡμᾶς τὴν νίκην διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἡ θυσία ἔγεινεν. Ἡ συμφιλίωσις ἐξηγοράσθη. Ἡ σωτηρία ἡτοιμάσθη. Ἡ νίκη προσφέρεται. Μένει μόνον ἐκ μέρους ἡμῶν ἡ ἐγκάρδιος, ἀνυπόκριτος, ἀνυστερόβουλος καὶ πραγματικὴ ἀποδοχή. Εἴθε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ καταστήσῃ ὅλα ταῦτα πραγματικότητα εἰς ὅλων ἡμῶν τὰς ψυχάς! Ἀμήν.

Ξ. Π. Μόσχου.

Η ΕΝΑΓΩΝΙΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

«Ἐλθὼν εἰς ἀγωνίαν, προσηύχετο θερμότερον».
Λουκ. κβ´. 44.

Τὸ δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ εἰσέρχεται εἰς τὴν πλέον δραματικήν του φάσιν. Τὸ πασχαλινὸν δεῖπνον ἐτελείωσεν. Ὁ τελευταῖος ὕμνος ἐψάλη. Αἱ τελευταῖαι παραγγελίαι καὶ ἐνθαρρύνσεις ἐδόθησαν πρὸς τοὺς μαθητάς. Ὁ Ἰούδας βαδίζει πρὸς τὸν σκοτεινὸν δρόμον τῆς προδοσίας. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς ἕνδεκα μαθητάς, βαδίζει πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Ἐκεῖ ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ κάτω ἀπὸ τὰς σκιὰς τῶν δένδρων κατευθύνεται μὲ βραδὺ βῆμα ὁ μικρὸς ὅμιλος τῶν Γαλιλαίων. Δὲν ἦτο ἄγνωστος ὁ τόπος διὰ τὴν μικρὰν συνοδίαν, ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα καὶ αἱ σκέψεις ποῦ κατέχουν

τὸν Διδάσκαλον καὶ τοὺς μαθητὰς εἶναι πολὺ διάφοροι ἀπὸ ἄλλοτε. Ἐκεῖνος μὲν βαδίζει μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ ἐπικειμένου μαρτυρίου, οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ μὲ ἀόριστα συναισθήματα ἐκπλήξεως καὶ φόβου παρακολουθοῦν τὸν Διδάσκαλον, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ γλυκὺ καὶ πρᾶον πρόσωπον ἁπλώνεται ἡ μελαγχολία. Ἄλλοτε εὐδιάθετοι οἱ μαθηταὶ ἤρχοντο εἰς τὸν ἥσυχον αὐτὸν τόπον μακρὰν ἀπὸ τὸν θόρυβον τῆς πόλεως, ἔξω ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν Ἰουδαίων ἀρχόντων καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς τοῦ ἐπιπολαίου ὄχλου· ἤρχοντο νὰ προσευχηθοῦν μὲ τὸν Κύριόν των καὶ νὰ ἀκούσουν τὰς ἰδιαιτέρας δι᾽ αὐτοὺς διδασκαλίας Του μὲ τὴν κρυφὴν ἐλπίδα ὅτι γρήγορα θ᾽ ἀπολαύσουν τὰ ἀγαθὰ μιᾶς ἐπιγείου ἐξουσίας. Τώρα νάρκη συνέχει τὰς καρδίας των, καθὼς βλέπουν σκεπτικὸν τὸν Κύριόν των νὰ προχωρῇ μὲ ἀργὸν βῆμα πρὸς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ. Πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἡμερῶν ἐφιλονείκουν ὄπισθέν του συζητοῦντες ποῖος τάχα θὰ ἦτο ὁ μεγαλείτερος μεταξύ των εἰς τὴν Βασιλείαν, τὴν ὁποίαν ἐπερίμεναν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τώρα σιωπηλοί, βεβαρυμένοι, ἀπογοητευμένοι, διότι ἤκουσαν τὸν Χριστὸν νὰ τοῖς λέγῃ ὅτι θὰ παταχθῇ ὁ ποιμὴν καὶ θὰ διασκορπισθοῦν τὰ πρόβατα, σύρουν τὰ βήματά των πρὸς τὸν κῆπον τῆς ἀγωνίας, φέροντες, ὡς μόνην δύναμίν των, τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός.

«Περίλυπος εἶναι ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου!» Ἀφίνει τοὺς μαθητάς, ἀποχωρίζεται εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν καὶ ἡ ἀγωνία ἀρχίζει. Πρὶν ὑποφέρῃ τὸ σῶμά του, πρέπει νὰ ὑποφέρῃ ἡ ψυχή του. Πρὶν ἀντιμετωπίσῃ τὰ μαρτύρια τοῦ σώματος, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ μαρτύριον τῆς ψυχῆς. Πρὶν αἱματωθῇ τὸ μέτωπόν του ἀπὸ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, πρέπει νὰ αἱματωθῇ ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν τῆς προσευχῆς. Πρὶν ἀντικρύσῃ τὴν ἀγριότητα, τοὺς χλευασμοὺς καὶ τὴν λύσσαν τῶν ἐχθρῶν του, πρέπει νὰ ὑποφέρῃ τὸν νυσταγμὸν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν φίλων του. Ἡ κρισιμωτέρα στιγμὴ τῆς μεγάλης μάχης εἶναι ἐδῶ εἰς τὴν Γεθσημανῆ. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἕτοιμος νὰ τὴν ἀντικρύσῃ μὲ τὸ ὅπλον τῆς προσευχῆς. Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ συμμερισθῇ τὴν θλῖψίν του. Κανεὶς δὲν ὑπάρχει νὰ τοῦ ἀπευθύνῃ ἕνα λόγον παρηγορίας καὶ ἐνισχύσεως. Ἀπὸ τοὺς μαθητάς του ὁ μόνος, ποῦ ἀγρυπνεῖ τὴν στιγμὴν αὐτὴν τῆς ὑπερτάτης ἀγωνίας του, εἶναι ὁ Ἰούδας. Οἱ ἕνδεκα, παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας προτροπὰς τοῦ Κυρίου, ἀπεκοιμήθησαν καὶ ὁ Ἰησοῦς μόνος μέσα εἰς ἐκεῖνον τὸν κῆπον ἔξωθεν τῆς Ἱερουσαλὴμ κάτω ἀπὸ τὰς σκιὰς τοῦ ἐλαιῶνος αἰσθάνεται νὰ προσεγγίζῃ εἰς τὰ χείλη του τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς Θείας ὀργῆς καὶ κατάρας. Πρὸ ὀλίγων ὡρῶν προσέφερεν εἰς τοὺς μαθητάς του τὸ ποτήριον μὲ τὸ σύμβολον τοῦ αἵματος τῆς σωτηρίας. Ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν προσφέρεται τὸ ποτήριον τῆς καταδίκης.

«Πόνοι θανάτου μὲ περιεκύκλωσαν καὶ στενοχωρίαι τοῦ Ἄδου μὲ εὕρηκαν· θλῖψιν καὶ πόνον ἀπήντησα» (Ψαλμ. ριϛ´ 3). Καὶ καθὼς αἰσθάνεται νὰ ἐγγίζῃ πρὸς τὰ χείλη του τὸ φρικτὸν ποτήριον. ὁ Ἰησοῦς πίπτει κατὰ γῆς καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Πατέρα του λέγων: «Πάτερ, ἂν θέλῃς ν᾽ ἀπομακρύνῃς τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ ἐμοῦ....» Ἀλλὰ τί λοιπὸν περιεῖχε τὸ ποτήριον αὐτὸ διὰ νὰ ἦναι τόσον πικρόν, ὥστε ὁ Ἰησοῦς νὰ ζητῇ ἔστω διὰ μίαν στιγμὴν νὰ τὸ ἀποφύγῃ; Ποῖον εἶναι τὸ ἀποκρουστικὸν περιεχόμενον τοῦ πικροῦ αὐτοῦ ποτηρίου, ὥστε

ἐκεῖνος, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐζώσθη τὸ προσόψιον καὶ ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του, τὸ ἀποστρέφεται;

Φεῦ! Ὅλη ἡ ἀποστασία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅλον τὸ δηλητήριον τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀφροσύνης εἶναι ἐκεῖ μέσα εἰς τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται πρὸ τῶν χειλέων τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν ἤρεμον κῆπον τῆς Γεθσημανῆ.

Εἰς ἕνα ἄλλον κῆπον λαμπρὸν καὶ χαρούμενον, ἀνθισμένον καὶ πλουτισμένον ἀπὸ ὅλας τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ εὑρίσκετο κάποτε εὐτυχισμένος ὁ ἄνθρωπος. Ἐκεῖ ἀπελάμβανε τὴν εὐφροσύνην τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγεύετο τοῦ ποτηρίου τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς. Ὅλα ἐκεῖ ἦσαν ὡραῖα καὶ τὰ πάντα εἶχον τεθῆ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. Ἐμειδία ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ φύσις τριγύρω του. Ὁ ποταμὸς τῆς ζωῆς ἔρρεε μέσα εἰς τὸν κῆπον τῆς εὐτυχίας.

Ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ θαυμάσια ποῦ ὑπῆρχαν ἐκεῖ. Περισσότερον θελκτικὸν ἀπὸ τὰ πολύχρωμα καὶ μυρωμένα λουλούδια. Πλέον γλυκὺ ἀπὸ τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν καὶ πλέον ἀπολαυστικὸν ἀπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν τῶν δένδρων. Πλέον ὑπέροχος ἀπὸ τὴν γελαστὴν καὶ χαρούμενην κτίσιν, ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, τὸ φῶς τὸ ἀκτινοβόλον τῆς Θείας παρουσίας ἐλάμπρυνε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅπου ἐτέθη ὁ ἄνθρωπος ἀρχικῶς ἀθῷος καὶ ἐλεύθερος. Ἐξεχείλιζεν ἀπὸ ἀγαθὰ τὸ ποτήριον τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς προσέφερεν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἡ εὐτυχία του αὐτὴ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Φιλοδοξήσας νὰ δοκιμάσῃ τὴν χαρὰν τῆς παραβάσεως καὶ ἀνυποταξίας, ἐθέρισεν ὡς καρπὸν τῆς ἀφροσύνης του τὸν πνευματικὸν θάνατον καὶ τὴν ἀποξένωσιν ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν κατάραν. Ἔκτοτε ἄλλο τι δὲν παρεσκεύαζεν ὁ ἄνθρωπος εἰμὴ τὸ φρικτὸν αὐτὸ ποτήριον διὰ τὸν Θεόν, ὅστις ἠγάπησε τὸν κόσμον καὶ ἐπεφύλασσεν εἰς τὸν Υἱόν του τὴν σκληρὰν μερίδα νὰ πίῃ τὸ ποτήριον αὐτὸ τῆς δικαίας ὀργῆς του, ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον τῆς τιμωρίας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς εὐτυχίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸν ἐξώρισεν ἡ ἀποστασία. Εἰς τὸν κῆπον τοῦ φωτός, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐτυχίας ὁ Ἀδὰμ ὁ πρῶτος παρακούει καὶ πίπτει. Εἰς τὸν κῆπον τοῦ σκότους, τῆς πικρίας καὶ ἀγωνίας ὁ Ἀδὰμ ὁ δεύτερος ὑπακούει καὶ νικᾷ. Τότε ὁ Ἀδὰμ ἔχασε τὴν ἐπικοινωνίαν του μὲ τὸν Θεόν. Τώρα ὁ νέος Ἀδὰμ ἀνακτᾷ τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐκείνην ἐπικοινωνίαν. Ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀκριβῶς διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ὠνομάσθη Σωτήρ. Ἦλθε διὰ νὰ σώσῃ. Ἐδίδαξε διὰ νὰ σώσῃ. Ἤλεγξεν ὑποκριτὰς διὰ νὰ σώσῃ. Ἐθεράπευσεν ἀσθενεῖς διὰ νὰ σώσῃ. Ἤνοιξεν ὀφθαλμοὺς τυφλῶν διὰ νὰ σώσῃ. Ἀνέστησε νεκροὺς διὰ νὰ σώσῃ. Παρηγόρησε τεθλιμμένους διὰ νὰ σώσῃ. Καὶ τώρα ἀγωνίζεται διὰ νὰ σώσῃ. Ἡ ζωή του, οἱ λόγοι του, τὸ κήρυγμά του εἰς ἕνα σκοπὸν ἀπέβλεπον, νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τόν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ Θεοῦ. Αἱ ἁμαρτίαι ἔβαλον χωρίσματα μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος ἦλθε νὰ καταργήσῃ τὰ χωρίσματα, νὰ κρημνίσῃ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν Θεὸν νέον ἄνθρωπον, ἀπηλλαγμένον τῆς αἰωνίας καταδίκης. Αἱ ἁμαρτίαι ἔκρυψαν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Ἐκεῖνος ἦλθε νὰ πάρῃ ἐπάνω του τὰς ἁμαρτίας μας ὥστε νὰ ἀνακτήσωμεν τὴν ὅρασίν μας, νὰ καθαρισθῇ ἡ καρδία μας καὶ νὰ ἴδωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ τὸ ποτήριον εἶναι πολὺ πικρόν. Δὲν περιέχει μόνον τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἐνοχὴν ποῦ ἐκληροδότησεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὁ Ἀδὰμ μὲ τὴν πτῶσίν του, ἀλλὰ καὶ τὰς παραβάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν καὶ ἐξακολουθοῦν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Δὲν περιέχει μόνον ἁμαρτίαν καὶ ἀποστασίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν σκληρότητα καὶ ἀγνωμοσύνην τοῦ ἀνθρώπου. Ἠθέλησε νὰ σώση καὶ ἀποκρούεται. Εὐηργέτησε καὶ συκοφαντεῖται. Ἠγάπησε καὶ ἐμισήθη. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἐδέχθησαν αὐτόν. Καὶ ὁ λαός, τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ηὐνόησε καὶ ηὐλόγησε, διεφθάρη καὶ ἀπεστάτησε. Χολὴν ποτίζεται παρ᾽ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐπότισεν εἰς τὴν ἔρημον μὲ τὸ δροσερὸν ὕδωρ τοῦ βράχου. Εἰς τὴν γῆν τίθεται ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, τοὺς ὁποίους διέσωσε διασχίζων τὰ ὕδατα τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης.

Πάντες ἐξέκλιναν ἀπ᾽ αὐτοῦ. Δὲν τὸν πικραίνει μόνον τῶν ἐχθρῶν του τὸ μῖσος, ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων του ἡ δειλία. Ὄχι μόνον τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέων ἡ λύσσα, ἀλλὰ καὶ τῶν μαθητῶν του ὁ νυσταγμός. Ὄχι μόνον τὸ προδοτικὸν φίλημα τοῦ Ἰούδα ποῦ ἔρχεται, ἀλλὰ καὶ τοῦ Πέτρου ἡ ἄρνησις. Μέσα εἰς τὸ ποτήριον τὰ βλέπει ὅλα συγκεντρωμένα, ὅλα ὅσα συνέβησαν καὶ ὅσα ἔμελλον νὰ συμβοῦν. Τὴν ψευδῆ πορφύραν, τὸν ἀκάνθινον στέφανον, τὸ καλάμινον σκῆπτρον, τοὺς ἐμπτυσμούς, τὰ ραπίσματα, τὰς εἰρωνείας τῶν Ρωμαίων καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα τοῦ εὐεργετηθέντος λαοῦ, τὸ ἀλλοπρόσαλλον τοῦ Πιλάτου, τὰ καρφία, τὴν λόγχην, τὸν σπόγγον, τὸν σταυρὸν καὶ τὸν τάφον. Καὶ ἔπειτα, ἔπειτα τοὺς διωγμοὺς τῶν ἰδικῶν του, τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων του, τὰς παρεξηγήσεις, τὰ σκάνδαλα. Τὰς αἱρέσεις αἵτινες θὰ ἐλυμαίνοντο τὴν ἐκκλησίαν του, τὰς διαιρέσεις, τὴν ὑποκρισίαν ἐκείνων οἵτινες τὸν ὁμολογοῦν μὲ τὰ χείλη καὶ τὸν ἀρνοῦνται τὰ ἔργα των, τὴν ἀπληστίαν τῶν πλουσίων ποῦ θέλουν νὰ λέγωνται ὀπαδοί του καὶ τὸν γογγυσμὸν τῶν πτωχῶν ἰδικῶν του, τὰς φιλονικείας καὶ τὰς ματαίας συζητήσεις. τοὺς διαπληκτισμοὺς καὶ τὴν νέκραν τῶν ἐκκλησιῶν του,—ὅλα τὰ βλέπει μέσα ἐκεῖ εἰς τὸ πικρὸν καὶ θολὸν περιεχόμενον τοῦ ποτηρίου τῆς Γεθσημανῆ. «Πάτερ μου, ἂν θέλῃς, νὰ ἀπομακρύνῃς τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ ἐμοῦ....» Καὶ ἐλθὼν εἰς ἀγωνίαν, προσηύχετο θερμότερον. Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν καὶ κρίσιμον στιγμήν, ὁ Ἰησοῦς μὲ ὅλον τὸ βάρος τῆς ἀνθρωπίνης ἐνοχῆς ἐπάνω του προσεύχεται συνεχῶς καὶ ἐπιμόνως, ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε.

Κάποτε εἰς ἕνα ἐρημικὸν τόπον εἰς τὸ πέρασμα Ἰαβὸκ πλησίον εἰς ἕνα χείμαρρον ἕνας κουρασμένος ὁδοιπόρος ἐπάλαισε ὁλόκληρον νύκτα μὲ τὸν Θεόν. Ἦτο ὁ Ἰακώβ, ποῦ ἐβάδιζε πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀδελφοῦ Ἠσαῦ. Τὸ σῶμά του ἦτο κατάκοπον καὶ φόβοι ἐτάραττον τὴν καρδίαν του. Ἀλλ᾽ ἕως τὰ χαράγματα τῆς αὐγῆς ἠγωνίσθη πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μὲ τὸν Θεὸν καὶ ἐπὶ τέλους ἐνίκησε. Τώρα ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἵστατο ὑπεράνω τοῦ Ἰακὼβ τὴν νύκτα ἐκείνην, παλαίει ἀγωνιῶν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὐλογίαν τῆς νίκης, οὐχὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἠγάπησε μέχρι τέλους. Καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐδοκίμασε τὴν πεῖραν μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου προσευχῆς. Ἦτο δύσκολος ἡ περίστασις διὰ τὸν λαὸν Ἰσραήλ, ὅταν ἐξήρχετο ἐξ Αἰγύπτου, φεύγων ἐκ τῆς σκληρᾶς δουλείας τοῦ Φαραώ. Ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν ἔρημον Σὶν καὶ ἀντιμετώπιζε τοὺς Ἀμαληκίτας. Ὁ ἐχθρὸς ἦτο ἰσχυρός.

Ὁ Μωϋσῆς ἀνέρχεται εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους μὲ τὴν ράβδον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν χεῖρά του ὑψώνει τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐπικαλεῖται συνεχῶς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ καὶ προσεύχεται, ἐνῷ διεξάγεται ἡ μάχη, μὲ τὰς χεῖρας ὑψωμένας. Καὶ ὁ Ἀαρὼν καὶ ὁ Ὢρ, εἷς ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ εἷς ἐκ τοῦ ἄλλου παραστέκουν καὶ κρατοῦν ὑψωμένας τὰς ἐξηντλημένας του χεῖρας, ἕως ὅτου ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ὁ κίνδυνος ἀπετράπη, οἱ ἐχθροὶ ἐπατάχθησαν καὶ ἡ νίκη ἐξησφαλίσθη. Καὶ ὁ Δαυΐδ πολλὰς νύκτας ἐπέρασε μὲ ἐναγώνιον προσευχήν. Πολλάκις εὑρέθη εἰς ἕνα βουνόν, ἢ μέσα εἰς ἓν σπήλαιον μόνος καὶ διωκόμενος, ἀγωνιζόμενος καὶ ἐπικαλούμενος συνεχῶς τὸν Θεὸν τοῦ ὁποίου τὴν ἐπέμβασιν ἐπερίμενε μᾶλλον παρὰ τοὺς προσμένοντας τὴν αὐγήν.

Ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀγωνίαν, τὴν ὁποίαν διῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν ἐρημικὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ κατὰ τὰς φρικτὰς αὐτὰς ὥρας τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, κανεὶς ἕως τώρα δὲν ἐδοκίμασε. Κανεὶς δὲν ἐστέναξε τόσον. Ἀπὸ κανενὸς μέτωπον δὲν ἔσταξεν ὁ ἱδρὼς ὡς θρόμβοι αἵματος, καθὼς ἔσταξεν ἀπὸ τὸ ἰδικόν του μέτωπον.

Ποτὲ δὲν θὰ ἐννοήσωμεν τὴν πικρίαν τοῦ ποτηρίου, ὅπερ ἐποτίσθη, καὶ τὴν ἀγωνίαν, ἣν ἐδοκίμασεν. Ὅταν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν οἱ δύο φιλόδοξοι μαθηταὶ ἐζήτουν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνος τοὺς ἠρώτησε: «Δύνασθε νὰ πίητε τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐγὼ πίνω;» Καὶ ἐκεῖνοι ἀπήντησαν: «Δυνάμεθα». Ἀλλ' ὄχι μόνον δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ δοκιμάσουν τὸ περιεχόμενόν του ἀλλ' οὔτε νὰ ἀντικρύσουν ἠδύναντο τὸ ποτήριον τῆς ἀγωνίας. Τό αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ ἡμᾶς σήμερον. Πόσον εὔκολα δίδομεν ὁμολογίαν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Χριστόν! Μὲ πόσην προθυμίαν δεχόμεθα τὰς ὑποσχέσεις καὶ παρηγορίας Του!

Παρατηρήσατε τὰς ἐκκλησίας μας· κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν κηρυγμάτων καὶ τῶν ὡραίων διδασκαλιῶν εἶναι πλήρεις ἀπὸ ἀκροατὰς ἑτοίμους νὰ ἐπιδοκιμάσουν τὰ κηρυσσόμενα. Ἀλλὰ παρατηρήσατε κατὰ τὰς ὥρας τῶν συμπροσευχῶν τῆς ἑβδομάδος πόσον ὀλίγοι προσέρχονται! Καὶ πόσον συχνὰ οἱ ὀλίγοι ποῦ προσερχόμεθα καταλαμβανόμεθα ὑπὸ νυσταγμοῦ καὶ ὕπνου! Δεχόμεθα τὸν Χριστὸν εἰς ὅλα, ἀλλὰ τὴν ὥραν τῶν θυσιῶν καὶ τῆς ἀγωνίας τὸν ἐγκαταλείπομεν. «Ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε». Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τοῦ πνεύματος ἀφίνει τὴν σάρκα βεβαρυμένην μὲ τὸν λήθαργον τῆς χλιαρότητος καὶ ἀδιαφορίας. Ἐκεῖνος ὅμως ἀγρυπνεῖ καὶ προσεύχεται. Καὶ ἐπὶ τέλους νικᾷ. «Πάτερ μου, οὐχὶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ σὸν ἂς γίνῃ......» Καὶ ἔτσι ἡ μάχη ἔληξεν. Ὁ Ἰησοῦς ἐγείρεται ἤρεμος πλέον. Ἡ ἀγωνία παρῆλθεν. Ὁ θρίαμβος ἐξησφαλίσθη. Εἶναι ἕτοιμος νὰ δεχθῇ τὸ προδοτικὸν φίλημα καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς ἐχθρούς του. Ἐξυπνᾷ τοὺς κοιμωμένους μαθητὰς καὶ ἀναμένει τὴν σύλληψιν. Ἡ νὺξ εἶναι πολὺ σκοτεινὴ μέσα εἰς τὸ δάσος, ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς νίκης λάμπει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ. Δὲν τὸν ταράττει πλέον τίποτε. Ἡ γαλήνη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν του. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ θερίσῃ τοὺς καρποὺς τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς του.

Μ. Κυριακάκης.

Η ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΔΙΚΗ

«Οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν
ὅτι εἶναι ἔνοχος θανάτου».
(Μάρκ. ιδ'. 64)

Σκοτεινὴ—διότι ἦτο ἤδη ἀρκετὰ προχωρημένη ἡ νὺξ ὅταν οἱ στρατιῶται τῆς Ρωμαϊκῆς κοόρτιος καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ Ἀρχιερέως ὡδήγησαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δέσμιον διὰ μέσου τῶν ἐρήμων ὁδῶν τῆς κοιμωμένης πόλεως πρὸς τὸ Ἀρχιερατικὸν Μέγαρον.

Σκοτεινὴ—διότι τὰ δύο πρῶτα στάδια τῆς δικαστικῆς ἐκείνης δολοφονίας —ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἄννα διαδικασία καὶ ἡ ἐνώπιον τοῦ Καϊάφα τοιαύτη—διεξήχθησαν διαρκούσης ἀκόμη τῆς νυκτός. Μόλις κατὰ τὸ μεσολαβῆσαν μεταξὺ τῶν δύο τμημάτων χρονικὸν διάστημα, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν κα.ὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διέσχιζε τὴν χωρίζουσαν τὸ διαμέρισμα τοῦ Ἄννα ἀπὸ τοῦ Καϊάφα αὐλήν, ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ διὰ νὰ προαγγείλῃ τὴν μακρυνὴν ἀκόμη αὐγὴν—καὶ νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὸν Πέτρον τὰς πρὸ ὀλίγου δοθείσας ὑποσχέσεις.

Σκοτεινὴ—διότι ἡ νὺξ ἦτο ἡ καταλληλοτέρα ὥρα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀπαισίας ἐκείνης πράξεως. Πλὴν ὅσον καὶ ἂν ἠγωνίσθη νὰ τὴν κρύψῃ μέσα εἰς τὰ σκότη της ἀπὸ τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων, ἡ πρᾶξις αὕτη παρέμεινε καὶ θὰ παραμένῃ ἐσαεὶ ἡ σκοτεινοτέρα τῆς ἀνθρωπότητος,

Σκοτεινὴ—διότι πυκνὸν καὶ ἀδιαπέραστον ἦτο τὸ ***ἠθικὸν*** σκότος, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὰς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, ἐνώπιον τῶν ὁποίων προσήχθη ὑπόδικος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τοῦ Ἄννα καὶ τοῦ Καϊάφα.

Ὁ πρῶτος δὲν ἦτο πλέον Ἀρχιερεύς. Εἶχε χρηματίσῃ τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ ἔτους 7 μέχρι τοῦ 14 μ. Χ., ὅτε καθῃρέθη ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τούτου ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Πραίτωρος Βαλερίου Γράτου, διὰ νὰ δώσῃ τὴν θέσιν του διαδοχικῶς εἰς τοὺς πέντε υἱούς του καὶ τέλος εἰς τὸν ἤδη ἀρχιερέα, τὸν γαμβρόν του Καϊάφαν. Τὸ ἱερατεῖον ὅμως καὶ ἡ πνευματικὴ ἀριστοκρατία τοῦ Ἰσραήλ, βαρέως φέρουσα τὴν ἱερόσυλον ἐκείνην ἐπέμβασιν τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, διετήρησεν τὸν Ἄνναν εἰς τὴν κατ' οὐσίαν ἄσκησιν τοῦ ὑπάτου τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου αἱ Ρωμαϊκαὶ λόγχαι τὸν εἶχον καταβιβάσῃ.

Γέρων ἑβδομηκοντούτης κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Πονηρὸς καὶ πανοῦργος, ἀνῆλθε καὶ διετήρησε τὴν οἰκογένειάν του ἐπὶ τόσον μακρὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου χάρις εἰς τὴν ἰδιαιτέραν σατανικὴν ἱκανότητά του πρὸς τὴν ραδιουργίαν, ἥτις ἱκανότης τῷ προσεπόρισεν εἰς τὰς σελίδας ἑνὸς ἐκ τῶν βιογράφων του τὸν τίτλον τῆς «συριζούσης ἐχίδνης». Σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος, ἀπετέλει τὴν ζῶσαν διάψευσιν τοῦ ὀνόματός του—Ἀνανίγια, ἡ «χάρις τοῦ Ἰεχωβᾶ». Φιλάργυρος δὲ εἰς ἄκρον, εἶχε καταστῇ πάμπλουτος χάρις εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν περιστερῶν καὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν χρησιμοποιουμένων διὰ τὸ Θυσιαστήριον τοῦ Ναοῦ. Ἴσως τὸ γεγονὸς τοῦτο νὰ ἀπετέλει ἕνα πρόσθετον λόγον τοῦ μίσους, μὲ τὸ ὁποῖον ἀνέμενε τὴν ἄφιξιν τοῦ Γαλιλαίου ἐκείνου, ὅστις ἐκδιώξας τοὺς πωλοῦντας τὰς περιστερὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, εἶχε πρὸς στιγμὴν ἀπει-

λήσῃ τὰ ἐκ τοῦ ἐμπορίου τούτου κέρδη. Ἐνώπιον τούτου προσήχθη κατὰ πρῶτον, περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὁ θεῖος Ὑπόδικος.

Ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἄννα διαδικασία, ὅπως περιγράφεται εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν ἦτο ἡ μία δικαστικὴ παγίς, οὐχὶ ἀσυνήθης εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς θρησκευτικὰς δίκας. Ὄπισθεν παραπετάσματος ἐτοποθετοῦντο δύο ἄνθρωποι, οἵτινες θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο κατόπιν ὡς μάρτυρες, ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ κατηγορουμένου ἐτοποθετοῦντο λαμπάδες, εἰς τρόπον ὥστε αὐτὸς μὲν νὰ ἦναι ὁρατὸς εἰς τοὺς μάρτυρας—διότι ἐπὶ ἐγκλημάτων ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον αὐτόπται μάρτυρες—οἱ μάρτυρες ὅμως νὰ μὴ ἦναι ὁρατοὶ εἰς αὐτόν. Ὑπεβάλλοντο δὲ εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐρωτήσεις κατάλληλοι πρὸς ἐκμαίευσιν ὡρισμένων ἀπαντήσεων, αἵτινες ἐχρησιμοποιοῦντο κατόπιν ὑπὸ τῶν μαρτύρων ἐναντίον του. Ἐὰν αὐτὴ ἦτο ἡ ἀσεβὴς ἐλπὶς ἡ δημιουργήσασα τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἄννα ἀνεπίσημον διαδικασίαν, ἡ ἐλπὶς αὕτη ἦτο καταδεδικασμένη εἰς οἰκτρὰν διάψευσιν. Μετ' ὀλίγον, ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου, αὐτὸς ὁ Χριστὸς θὰ προσέφερεν εἰς τοὺς δικαστάς Του τὰ στοιχεῖα τῆς ἐνοχῆς Του, διακηρύττων ὅτι εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἤδη ὅμως τὸ βαθύ Του αἴσθημα πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀρνεῖται νὰ προσφέρῃ εἰς τόν πανοῦργον γέροντα τὴν εὔκολον εὐχαρίστησιν νὰ Τὸν ἴδῃ παγιδευόμενον διὰ τῶν ἐρωτήσεών του. Καὶ ὅταν ὁ Ἄννας Τοῦ ὑπέβαλε διαφόρους ἐρωτήσεις σχετικὰς μὲ τὴν διδασκαλίαν Του καὶ τοὺς μαθητάς Του, Ἐκεῖνος μὲ ἀπόλυτον ἀταραξίαν, ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως, τῷ λέγει:— «Τί μὲ ἐρωτᾷς; Ἐρώτησον τοὺς ἀκούσαντας». Ὡς νὰ τοῦ ἔλεγε:—«Ἐπὶ τόσον καιρὸν ὑφαίνετε γύρω μου τὸν ἀπαίσιον ἱστὸν τῶν μηχανορραφιῶν σας καὶ μὲ παρακολουθεῖτε εἰς τὰς δημοσίας ὁμιλίας μου μὲ τοὺς κατασκόπους σας. Ἀκόμη δὲν ἐπετύχατε τὸ ποθούμενον; Ἀκόμη οὔτε δύο ἄνθρωποι δὲν εὑρέθησαν, οἱ ὁποῖοι νὰ σᾶς ἐφοδιάσουν μὲ τὸ στοιχεῖα τῆς ἐνοχῆς μου, καὶ ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ σᾶς ἐφοδιάσω ἐγὼ ὁ ἴδιος μὲ αὐτά;» Ἁπλῆ ὅσον καὶ δικαία ἡ ἀπάντησις· πλὴν εἷς ἐκ τῶν παρεστώτων τὴν ἐξέλαβεν ὡς ἀσέβειαν πρὸς τὸν Ἀρχιερέα καὶ ἐρράπισε τὸν Ἰησοῦν. Ἡ πρώτη σωματικὴ κάκωσις, ὁ πρῶτος ἐξευτελισμὸς τοῦ θείου Ὑποδίκου!

Ἀπελπισθεὶς ὁ Ἄννας ὅτι θὰ ἀπέσπα ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν ἐνοχοποιητικήν τινα ὁμολογίαν, τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἀντάξιον γαμβρόν του, τὸν Καϊάφαν. Πέριξ αὐτοῦ ἦσαν συνηγμένοι κατὰ τὴν προκεχωρημένην ἐκείνην ὥραν τῆς νυκτὸς τινὲς ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὸ Συνέδριον. Αὐτοὶ ἀσφαλῶς θὰ ἦσαν οἱ πλέον ἀνυπόμονοι, ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους τὸ ἰδιαίτερον κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μῖσος τοὺς ἐκράτησεν ἀγρύπνους ἐν ἀναμονῇ τῆς εὐχαρίστου εἰδήσεως ὅτι συνελήφθη ὁ λαοπλάνος. Ἐνώπιον αὐτῶν καὶ τοῦ Ἀρχιερέως Καϊάφα ἔλαβε χώραν τὸ δεύτερον ἀνεπίσημον στάδιον τῆς δίκης, μὲ τὸν αὐτὸν προφανῶς σκοπόν, τῆς ἀποσπάσεως ἐπιβαρυντικῆς ὁμολογίας ἀπὸ τὸν Κατηγορούμενον. Σκοπόν, ὁ ὁποῖος αὐτὴν τὴν φορὰν ἐπετεύχθη.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ὀπίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ τοῦ Μωὰβ ἤρχισε νὰ χαράζῃ ἡ αὐγή. Εἶναι ἡ ὥρα περίπου ἕκτη πρωϊνή. Τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θὰ διεξήγετο ἡ τυπικὴ μέν, ἀλλ' ἀπαραίτητος ἐπίση-

μος διαδικασία, εἰδοποιηθέντα ἐσπευσμένως ἀπὸ τὸν ἀνυπομονοῦντα ἀρχιερέα, ἔχουν καταφθάση καὶ καταλαμβάνουν τὰς θέσεις των εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν. Εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου, μὲ τοὺς λευκοὺς ἐπενδύτας των καὶ τὰς μακρὰς σεβασμίας γενειάδας, κάθηνται ἐπὶ τῶν ἐπισήμων ἑδρῶν ὁ ἐγωϊσμός, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς εἶχεν ἐπιτιμήση, ἡ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας ἀδικία καὶ ἁρπαγή, τὴν ὁποίαν εἶχε καυτηριάση, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν θείων, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὸν Ναὸν μαστιγώση, ἡ ἀγυρτεία, τὴν ὁποίαν εἶχε πανηγυρικῶς ἀποκαλύψη, ἡ ὑποκρισία, τὴν ὁποίαν εἶχε στιγματίση. Καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου—ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν διαδόχων τοῦ Ἀαρὼν—κάθηται ἡ αἱμοβόρος θηριωδία, ἀνυπομονοῦσα νὰ ἐπιπέση ἐπὶ τοῦ θύματός της. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, δεδεμένος καὶ ἐξηντλημένος ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους συγκινήσεις τῆς νυκτός, ἵσταται ὁ Ὑπόδικος. Καὶ ἡ δίκη ἀρχίζει.

Ἐπανειλημμέναι καταβάλλονται προσπάθειαι νὰ ἀποδειχθῇ ἡ ἐνοχὴ τοῦ Ἰησοῦ, πλὴν πᾶσαι ναυαγοῦν. Ψευδομάρτυρες πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀγρεύονται, πλὴν μὲ τὴν αὐτὴν ἀποτυχίαν, διότι αἱ καταθέσεις των δὲν συμφωνοῦν μεταξύ των, εἶναι δὲ ρητὴ ἡ διάταξις τοῦ Νόμου, καθ' ἣν πρὸς ἐπιβολὴν τῆς θανατικῆς ποινῆς, δέον ἕκαστον αὐτοτελὲς στοιχεῖον ἐνοχῆς νὰ ἀποδεικνύηται ὑπὸ δύο τοὐλάχιστον μαρτύρων. Ἄλλοι μάρτυρες προσκομίζονται, οἵτινες καταθέτουν ὅτι ἤκουσαν τὸν Κατηγορούμενον λέγοντα ὅτι θὰ καταστρέψῃ τὸν Ναόν, καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον θέλει ἀνεγείρῃ. Θέμα ἰδιαιτέρως προσφιλὲς εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν πλειονότητα, ἂν μὴ τὴν ὁλότητα, τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου Σαδδουκαίους, διότι μὲ τὸν Ναὸν ἦσαν συνδεδεμένα τὰ ἰδιαίτερα οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς τάξεώς των. Πλὴν καὶ τούτων αἱ μαρτυρίαι δὲν ἐπιφέρουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, διότι εἶναι ἀντιφατικαί. Τέλος ὁ Ἀρχιερεύς, ἀγανακτῶν διὰ τὸν ἀτάραχον σιγήν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς ἐδέχετο τὰς ἐρωτήσεις, καὶ ἀνησυχῶν διὰ τὴν τελικὴν ἔκβασιν τῆς δίκης, ἐγείρεται καὶ κατερχόμενος τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου του, ἀπευθύνει πρὸς τὸν Ὑπόδικον τὴν ἐρώτησιν: «Σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, νὰ μᾶς εἴπῃς ἂν Σὺ εἶσαι ὁ Χριστός ὁ Υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ». Ἐρώτησις, τὴν ὁποίαν οὔτε ἡ ἑβραϊκὴ δικονομία ἐπέτρεπεν, οὔτε καὶ ἡ στοιχειώδης ἔννοια τῆς δικαιοσύνης ἀνέχεται, ὡς ἐπιχειροῦσαν διὰ τοῦ ὅρκου νὰ ἐκβιάσῃ τὴν συνείδησιν τοῦ κατηγορουμένου πρὸς ὁμολογίαν τοῦ ἐγκλήματός του. Προκειμένου ὅμως νὰ καταδικασθῇ Ἐκεῖνος, τὰ πάντα εἶναι ἀνεκτά. Ὀλίγαι στιγμαὶ μεσολαβοῦν—στιγμαὶ ἀναμονῆς καὶ ἀγωνίας—καὶ ἐν τῷ μέσῳ νεκρικῆς σιγῆς ἀκούεται ἡ ἀπάντησις τοῦ Ὑποδίκου. «Ναί, εἶμαι! Καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν θέλετε ἰδῇ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ!»

Ρίγη ἱερᾶς ἀγανακτήσεως διατρέχουν τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου, ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς σχίζει ἐπιδεικτικῶς τὸν ἐπενδύτην του εἰς ἔνδειξιν τῆς φρίκης, ἥτις τὸν κατέλαβεν εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς βλασφημίας. Τὸ ποθούμενον συνετελέσθη. Ὁ Κατηγορούμενος μὲ τὴν ἰδίαν Του χεῖρα ὑπέγραψε τὴν καταδίκην. «Οἱ δὲ πάντες κατέκριναν Αὐτὸν ὅτι εἶναι ἔνοχος θανάτου». Ἡ δίκη ἐτελείωσε. Δὲν ἀπέμενε πλέον εἰμὴ ἡ ἐπικύρωσις τῆς ἀποφάσεως καὶ ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν ἀρχήν, πλὴν καὶ διὰ ταύτην ἡ ἀρχιερατικὴ πανουργία διέθετεν ἱκανὰ μέσα.

Ἡ σκοτεινὴ δίκη. Σκοτεινὴ ὅμως πρωτίστως διότι ἀπετέλει τὴν ἀπαραίτητον ἐπίσημον εἴσοδον εἰς τὴν σκοτεινοτέραν ὥραν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀποτεινόμενος ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ἀπεστάλησαν διὰ νὰ Τὸν συλλάβουν, τοὺς εἶπεν: «Αὔτη εἶναι ἡ ὥρα σας καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους». ***Ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους,*** τοῦ σκότους τοῦ Γολγοθᾶ, πρὸς τὸ ὁποῖον ἦτο διαρκῶς ἐστραμμένη ἡ ζωή Του, καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν ἀπαραιτήτως νὰ διέλθῃ διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον Του ὡς Λυτρωτοῦ. Καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ σκότους ἀπαραίτητος εἴσοδος ἦτο τοῦ Συνεδρίου ἡ σκοτεινὴ δίκη.

Ἡ φράσις ὅμως αὕτη τοῦ Ἰησοῦ ρίπτει ἓν ἰδιαίτερον φῶς εἰς τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν δίκην καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ τὴν τοποθετήσωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν μὲ τὰς πραγματικάς της ἀναλογίας. Ἐξουσία τοῦ σκότους. Ποῖος εἶχε δώσῃ τὴν ἐξουσίαν ταύτην εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους; Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος διέθρεψε τοὺς πεντακισχιλίους, Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐχάρισε καὶ πάλιν τὸ φῶς εἰς ὀφθαλμούς, οἱ ὁποῖοι διὰ παντὸς εἶχον δύσῃ, Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐκβάλῃ δαιμόνια, Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπανειλημμένως συνήντησε καὶ κατέβαλε τὸν θάνατον, ποῖος Τὸν ὡδήγησεν ἀνυπεράσπιστον θῦμα τῆς πανουργίας ἑνὸς μοχθηροῦ γέροντος, καὶ τοῦ μίσους ὀλίγων αἱμοχαρῶν ἀνθρώπων; Τὴν ἀπάντησιν τὴν ἔδωσεν ὁ ἴδιος εἰς τὸν Πιλάτον. «Οὐδεμίαν θὰ εἶχες ἐπ᾽ ἐμοῦ ἐξουσίαν, ἂν δὲν σοὶ ἦτο δεδομένη ἄνωθεν». Ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὅπλα τῆς Ρωμαϊκῆς κοόρτιος, ἐπάνω ἀπὸ τὰ ρόπαλα τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Ἀρχιερέως, οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Χριστοῦ μᾶς βοηθοῦν νὰ διακρίνωμεν τὸν δάκτυλον ἑνὸς θείου, αἰωνίου σχεδίου, ὁ ὁποῖος Τὸν ὤθει πρὸς τὸ Ἀρχιερατικὸν Μέγαρον αἰχμάλωτον τῆς ἀγάπης Του.

Ἀκόμη ὅμως περισσότερον φῶς ρίπτει εἰς τὰ σκότη τῆς δίκης ἐκείνης μία φράσις, ἡ ὁποία ἀσυναισθήτως ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰ χείλη ἑνὸς τῶν πρωτεργατῶν της, ἡ ὁποία ὅμως ἀποτελεῖ τὴν μόνην λογικὴν βάσιν, τὴν μόνην ἱστορικὴν ἐξήγησιν τῆς δίκης ἐκείνης. Ὅταν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου ὁ ἀρχιερατικὸς κύκλος ἐθορυβήθη ἀπὸ τὴν μεγάλην αὔξησιν τῆς δημοτικότητος τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Ἀρχιερεὺς Καϊάφας, συμβουλεύσας τὸν θάνατον Αὐτοῦ, ἐδικαιολόγησε τὴν συμβουλήν του ταύτην μὲ τοὺς ἑξῆς σημαντικοὺς λόγους: «Συμφέρει νὰ ἀποθάνῃ εἷς ἄνθρωπος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος». Ὁ δὲ Ἰωάννης σημειώνων τοὺς λόγους τούτους προσθέτει: «Τοῦτο δὲ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ δὲν εἶπεν, ἀλλ᾽ Ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους». Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὴν συμβουλὴν ἐκείνην ἔδωσεν ὁ Καϊάφας κινούμενος ἀπὸ τὰ κακοῦργα του ἔνστικτα. Ἐν τούτοις ἐν ἀγνοίᾳ του καὶ ἀκουσίως του ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Θεοῦ τὰ ἔνστικτα αὐτὰ, διὰ νὰ προσημάνῃ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ ἀρχιερεὺς εἶχε τὸ χάρισμα τοῦ προλέγειν τὸ μέλλον. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ πολλῶν πρὸ τοῦ Καϊάφα ἑκατονταετηρίδων τὸ χάρισμα τοῦτο εἶχε σιγήσῃ, ἐν τούτοις Θεία οἰκονομία ἠθέλησε νὰ συνδυάσῃ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ μὲ μίαν ὑστάτην ἀναλαμπὴν τοῦ χαρίσματος τούτου καὶ ἔδωσεν εἰς τὰ ἀνάξια ἐκεῖνα ἀρχιερατικὰ χείλη τοὺς προφητικοὺς αὐτοὺς λόγους.

Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν προφητικῶν τούτων λόγων δυνάμεθα νὰ ἀτενίσωμεν τὴν σκοτεινὴν δίκην τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν προοπτικήν της. Διότι ἂν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν εἰμὴ τὰ νήματα εἰς τὰς χεῖρας μιᾶς ἀοράτου, Θείας δυνάμεως—ἂν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ τὸ Συνέδριον δὲν ἦσαν παρὰ οἱ ἀκούσιοι, οἱ μοιραῖοι, οἱ τραγικοὶ ἐκτελεσταὶ ἑνὸς αἰωνίου, θείου σχεδίου — ἂν ἡ δίκη ἐκείνη ἡ σκοτεινὴ δὲν ἦτο παρὰ τὸ θαμβὸν ἀνθρώπινον καθρέπτισμα μιᾶς ἄλλης δίκης, ἡ ὁποία ἐγένετο πρὸ καταβολῆς κόσμου καὶ εἰς τὴν ὁποίαν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, πρὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ πρὸ τοῦ Συνεδρίου, Τὸν εἶχε καταδικάση εἰς θάνατον ἡ ἀγάπη του, τότε πόσον διάφορος παρουσιάζεται ἡ σκοτεινὴ δίκη τοῦ Ἰησοῦ· πόσον γλυκὺ εἶναι τὸ θεῖον φῶς, τὸ ὁποῖον τὴν φωτίζει!

Μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἀνθρωπίνους ἀτενίζοντες τὴν δίκην ἐκείνην δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ εἴπωμεν: «Ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐσφραγισμένα τὰ μέτωπά των μὲ τὰς λέξεις: Οἱ φονεῖς τοῦ Ἰησοῦ—οἱ πρωτεργάται τῆς σκοτεινῆς Του δίκης». Ὁπλιζόμενοι ὅμως μὲ τὴν Θείαν ὅρασιν δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ εἴπωμεν: «Ἀλλοίμονον καὶ τρὶς ἀλλοίμονον εἰς τὴν ταλαίπωρον ἀνθρωπότητα, ἂν ἡ Θεία σοφία δὲν εἶχε προνοήση καὶ ἡ Θεία ἀγάπη δὲν εἶχε καταστήση δυνατὴν τὴν σκοτεινὴν δίκην τοῦ Ἰησοῦ».

Γ. Α. Χατζηαντωνίου.

(Λόγος ἐκφωνηθεὶς εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Χριστιανικὸν Σύλλογον τῶν Νέων τὴν 5ην Ἀπριλίου 1934).

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ὑπὸ **Φρειδερίκου Φάρραρ**

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἡ πυρπόλησις τῆς Ρώμης καὶ ὁ διωγμός.

(συνέχεια)

Οἱοσδήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ Νέρων ἐξέλεξε τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ὄχι ἄλλην τινα τάξιν ἀνθρώπων ὡς θύματα τῆς συκοφαντίας ταύτης, ἡ συκοφαντία ἐρρίφθη καὶ ὁ λαὸς τῆς Ρώμης, ἀποτελούμενος, ὡς ἐλέχθη ἐν ἄλλῳ κεφαλαίῳ, ἀπὸ ἀλήτας καὶ κηφῆνας, ἑτοίμους διὰ πᾶν ἔγκλημα, τὴν υἱοθέτησεν ἐκθύμως. Ὁ Ρωμαῖος ἱστορικὸς Τάκιτος ὡς ἑξῆς περιγράφει μὲ λακωνικότητα τὰ περὶ τούτου:

«Ἀλλ' οὔτε διὰ τῶν ἀνθρωπίνων βοηθημάτων οὔτε διὰ τῶν βασιλικῶν δωρεῶν οὔτε διὰ λιτανειῶν πρὸς ἐξιλασμὸν τῶν θεῶν ἐξηφανίζετο ἡ κακὴ φήμη, ὅτι τὸ πῦρ εἶχε τεθῆ κατ' ἀνωτέραν διαταγήν. Ὅθεν πρὸς διάλυσιν τῆς φήμης ταύτης ὁ Νέρων ὑποκατέστησεν ὡς ἐνόχους καὶ δι' ὅλως ἐξαιρετικῶν ποινῶν ἐτιμώρησεν ἐκείνους, οὕς, μισητοὺς ὄντας διὰ τὰ αἰσχρουργήματα αὐτῶν, ὁ ὄχλος

ὠνόμαζε Χριστιανούς. Τὸ ὄνομα τοῦτο προῆλθεν ἔκ τινος Χριστοῦ, ὅστις ἐπὶ αὐτοκράτορος Τιβερίου ἐτιμωρήθη διὰ θανάτου ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ (προκουράτορος) Ποντίου Πιλάτου· ἡ ὀλεθρία αὕτη δεισιδαιμονία κατ᾽ ἀρχὰς κατασταλεῖσα, ἐξέσπασεν ἐκ νέου οὐ μόνον ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, τῇ ἀρχικῇ πηγῇ τοῦ κακοῦ τούτου, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ, ὅπου πᾶν ὅ,τι στυγερὸν καὶ αἰσχρὸν πανταχόθεν συρρέει καὶ τελεῖται. Πρῶτον λοιπὸν οἱ συλλαμβανόμενοι καὶ ὁμολογοῦντες (τὴν ἰδιότητά των ὡς Χριστιανῶν), ἔπειτα τῇ ὑποδείξει αὐτῶν μέγα πλῆθος, εὑρέθησαν ἔνοχοι, ὄχι τόσον τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ἐμπρησμοῦ ὅσον τοῦ μίσους κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ εἰς τοὺς φονευομένους ἐπεβάλλοντο ἐμπαιγμοί, ὥστε [ἄλλοι μὲν] ραπτόμενοι ἐντὸς δορῶν ἀγρίων θηρίων κατεσπαράσσοντο ὑπὸ τῶν κυνῶν, [ἄλλοι δὲ] ἐσταυρώνοντο, καὶ [ἄλλοι], ὅταν ἐπήρχετο ἡ νύξ, ἐκαίοντο δημοσίᾳ ὡς πυρσοί. Διὰ τὸ θέαμα τοῦτο ὁ Νέρων προσέφερε τοὺς κήπους του καὶ προεκήρυξεν ἀγῶνας ἁρματοδρομίας, ἐνδεδυμένος δὲ ὁ ἴδιος στολὴν ἁρματηλάτου ἀνεμιγνύετο μετὰ τοῦ πλήθους ἢ ἵστατο ἐπὶ τοῦ ἅρματός του. Διὰ τοῦτο, ἂν καὶ ἐπρόκειτο περὶ κακοποιῶν καὶ ἀξίων τῶν ἐσχάτων ποινῶν, ἐδημιουργήθη οἶκτος δι᾽ αὐτούς, ἅτε θυσιαζομένους οὐχὶ χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἀλλὰ διὰ τὴν θηριωδίαν ἑνὸς ἀνθρώπου» (Tacitus, Annal. 15, 44).

Αἱ θηριωδίαι αὗται, ἄγνωστοι εἰς τοὺς προγενεστέρους αἰῶνας τῆς Ρώμης, ἦσαν τὸ γνώρισμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ αἱμοχαροῦς ἐγκλήματος καὶ τοῦ ἠθικοῦ ἐκφυλισμοῦ, ἥτις ἐξεζήτει εἰς ὅλα τὰ πράγματα τὸν «ρεαλισμόν». Εἰς τὰς θεατρικὰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου παραστάσεις αἱ τραγικαὶ σκηναὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι πραγματικαί. Ὅταν ἐπὶ σκηνῆς παριστάνετο οἰκία καιομένη, ἔπρεπε νὰ καῇ πραγματικὴ οἰκία. Εἰς μίαν τραγωδίαν, εἰς τὴν ὁποίαν παριστάνετο μία σταύρωσις, μία κατασπάραξις ὑπὸ ἄρκτου, ἢ μία κατακρήμνισις ἀνθρώπου ἀφ᾽ ὑψηλοῦ, ἔπρεπεν ὁ ἠθοποιὸς πράγματι νὰ καρφωθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἢ νὰ σπαραχθῇ ἢ νὰ κρημνισθῇ. Ὁ ἠθοποιός, ὅστις ἐπὶ σκηνῆς παρίστανε τὸν θρυλικὸν Μούκιον Σκαιβόλαν, ἔπρεπε νὰ θέσῃ τὴν δεξιάν του χεῖρα ἐντὸς πραγματικῶς φλεγομένου πυραύνου καὶ νὰ ὑποστῇ ἄνευ μορφασμοῦ τὴν ἀπανθράκωσιν τῆς χειρός του! Ὁ Προμηθεὺς ἔπρεπε πραγματικῶς νὰ προσδεθῇ δι᾽ ἁλύσσεων εἰς τὸν βράχον καὶ νὰ ἀφήσῃ νηστικὸν ὄρνεον πράγματι νὰ τοῦ σπαράξῃ τὰ ἐντόσθια· ὁ Ἡρακλῆς ἔπρεπε νὰ καῇ πραγματικῶς ἐπὶ τῆς νεκρωσίμου πυρᾶς, ὁ Ὀρφεὺς νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ πραγματικῆς ἄρκτου, ἡ Δίρκη νὰ φονευθῇ ὑπὸ ἀγρίου ταύρου. Καθ᾽ ὅμοιον τρόπον εἰς τὰς κωμῳδίας καὶ μυθολογικὰς παραστάσεις αἱ αἰσχρότητες καὶ ἀνηθικότητες, αἵτινες προεβάλλοντο ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἔπρεπε νὰ ἦναι καθ᾽ ὅλην των τὴν ἔκτασιν πραγματικαί. Οἱ ἄλλοτε νηφάλιοι καὶ ἠθικοὶ Ρωμαῖοι ἤδη μόνον εἰς τοιαῦτα αἱματηρὰ θεάματα ἠρέσκοντο. Καὶ ἔκ τινος περικοπῆς Κλήμεντος τοῦ Ρωμαίου ἐξάγομεν τὸ συμπέρασμα ὅτι μεταξὺ τῶν ὠμοτήτων, ἃς ὁ Νέρων διέπραξε κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον τῶν Χριστιανῶν, ἦτο καὶ ἡ χρησιμοποίησις πολλῶν Χριστιανῶν εἰς τὰς θανατηφόρους ἢ ἐξευτελιστικὰς ταύτας θεατρικὰς παραστάσεις.

Χριστιανοὶ ἐκαίοντο ὡς Ἡρακλεῖς, ἐσπαράσσοντο ὡς Ὀρφεῖς, ἐκρημνίζοντο ὡς Ἴκαροι, ἐκαίοντο τὰς δεξιὰς ὡς Μούκιοι Σκαιβόλαι· Χριστιαναὶ δὲ

γυναῖκες ὑφίσταντο τοὺς ἐσχάτους ἐξευτελισμοὺς ἐπὶ τῆς σκηνῆς (1). Οὐδόλως ἄπορον ὅτι εἰς τὴν φαντασίαν τῶν Χριστιανῶν ὁ Νέρων, ὅστις ὄχι μόνον ἐσχεδίαζε καὶ διέτασσε τὰς φρικαλεότητας ταύτας, ἀλλὰ καὶ μὲ τέρψιν τὰς παρηκολούθει ἐκτελουμένας, ἐγένετο ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ κακοῦ, ὁ Ἀντίχριστος, τὸ ἐκ τῆς ἀβύσσου Θηρίον, ὁ μέγας Δράκων τῆς Ἀποκαλύψεως. Τὸ δὲ χείριστον, ὁ τότε κόσμος, ἀντὶ νὰ ἐξεγερθῇ ἐναντίον του καὶ νὰ τὸν κρημνίσῃ τοῦ θρόνου, τὸν ἐπευφήμει ὡς «Σωτῆρα τῆς οἰκουμένης», τὸν προσεκύνει ὡς θεόν!

Καὶ ἐν τούτοις, μετ' ὀλίγον ἀπέθανε θάνατον κυνός. Ἡ Θεία δίκη κατέφθασε καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀχρείαν μεγαλούπολιν. Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς περιγράφουσι πληθώραν τεραστίων σημείων καὶ καταστροφῶν, αἵτινες ἐπῆλθον κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος. Ἐπιδημίαι ἐξερράγησαν ἐν τῇ πρωτευούσῃ καὶ τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ· κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ζωῆς τοῦ Νέρωνος, ἡ πανώλης ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς ἔσχε 30,000 θύματα ἐν μόνῃ τῇ Ρώμῃ. Δεκατέσσαρες κεραυνοὶ κατέπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἄγαλμα χάλκινον τοῦ Νέρωνος, κτυπηθὲν ὑπὸ κεραυνοῦ, ἐτάκη καὶ μετεβλήθη εἰς ἄμορφον ὄγκον μετάλλου. Φοβερὸς κυκλὼν κατέστρεψε τὴν Καμπανίαν, κομῆται ἐφλέγοντο εἰς τὸν οὐράνιον θόλον, ἡ δὲ γῆ ἐσείετο ὑπὸ συχνῶν σεισμῶν. Πανταχοῦ ἐβασίλευε τρόμος καὶ ἀνησυχία. Οἱ Χριστιανοὶ ἀπεξεδέχοντο τὰς θεομηνίας ταύτας ὡς σημεῖα ὅτι ὁ Κύριος ἤρχετο. Οἱ Ἐθνικοί, ὡς ἐνδείξεις ὅτι ἐγγὺς ἦτο ἡ ἀπολύτρωσίς των ἀπὸ τυραννίας τόσον τερατώδους.

Τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 68 μ. Χρ. ὁ Νέρων, παρ' ὅλας τὰς δουλόφρονας ἐπευφημίας τοῦ λαοῦ καὶ τῆς Συγκλήτου, ᾐσθάνθη ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Ρώμης ἦτο πνιγηρὰ μὲ τὴν ὑπόκωφον καταφορὰν κατὰ τοῦ προσώπου του, καὶ ἀπεσύρθη εἰς Νεάπολιν. Ἐκεῖ κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς δολοφονίας τοῦ μητρός του ἔλαβε τὴν εἴδησιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Οὐΐνδηκος, διοικητοῦ τῆς Γαλλίας. Κατ' ἀρχὰς οὐδεμίαν ἀπέδωκε σημασίαν εἰς τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ὅταν ἦλθεν ἡ εἴδησις ὅτι καὶ ὁ Βιργίνιος Ροῦφος ἐν Γερμανίᾳ καὶ ὁ Γάλβας ἐν Ἱσπανίᾳ εἶχον ὑψώσει τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας κατ' αὐτοῦ, ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἐκεῖ κατελήφθη ἐναλλὰξ ὑπὸ λιποθυμιῶν καὶ ἐξάλλων παρακρούσεων· ἐσχεδίαζε τὰς μᾶλλον ἐξωφρενικὰς βιαιότητας καὶ σφαγάς, καὶ εὐθὺς μετέπιπτεν εἰς ὑστερικοὺς κλαυθμούς, χύνων ἄφθονα δάκρυα διὰ τὴν «ἀχαριστίαν» τῶν ὑπηκόων του. Ὅταν ἔμαθεν ὅτι οὐδεμία ἐπαρχία τοῦ Κράτους καὶ οὐδεμία λεγεὼν τοῦ στρατοῦ ἀπέμενε πιστὴ πρὸς αὐτόν, κατελήφθη ὑπὸ ὑστερισμῶν. Ἡ λαϊκὴ καταφορὰ ἐναντίον του ἐκορυφώθη. Οἱ φρουροὶ τοῦ Παλατίου ἀπεσύρθησαν, οἱ ὑπηρέται ἐλεηλάτησαν τὰ βασιλικὰ διαμερίσματα, καὶ ὁ Νέρων ἠννόησε πλέον ὅτι εἶχεν ἐγκαταλειφθῇ ὑπὸ πάντων. Ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ἔμπιστόν του ἀπελεύθερον Φάοντα νὰ τὸν κρύψῃ κάπου· καὶ ὁ Φάων τὸν μετέφερε μετημφιεσμένον, μὲ τέσσαρας δούλους, εἰς μικράν τινα ἔπαυλιν τέσσαρα μίλια ἔξω τῆς

(1) Κλήμεντος. Πρὸς Κορινθ. α΄ 6: «Διὰ ζῆλον διωχθεῖσαι γυναῖκες Δαναΐδες καὶ Δίρκαι αἰκίσματα δεινὰ καὶ ἀνόσια παθοῦσαι, ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως δρόμον κατήντησαν καὶ ἔλαβον γέρας γενναῖον αἱ ἀσθενεῖς τῷ σώματι».

πόλεως. Καθ᾽ ὁδὸν συνήντησε ὁμάδας Πραιτωριανῶν, καταρωμένων τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ μὴ ἀναγνωρισθείς, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ ἀσφαλὴς εἰς τὴν ἔπαυλιν. Ἀλλὰ τὸ κρησφύγετόν του ἐγνώσθη, καὶ ἡ Σύγκλητος τῷ ἐκοινοποίησε τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ὅπως τιμωρηθῇ ὡς ἐχθρὸς τῆς πατρίδος, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἤτοι, ὅπως μαστιγωθῇ καὶ ῥαβδισθῇ γυμνὸς μέχρι θανάτου. Ἀκούσας τοῦτο ὁ Νέρων μετὰ φρίκης, ἐζήτησε ἐγχειρίδιον ἵνα αὐτοκτονήσῃ· ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπεφάσιζε νὰ πράξῃ τοῦτο. Τέλος ὅταν ἠκούσθη ποδοβολητὸς ἱππέων ἐρχομένων νὰ τὸν συλλάβουν, τότε ἔθεσε τὴν αἰχμὴν τοῦ ἐγχειριδίου ἐπὶ τῆς καρδίας του· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸν ἐγκατέλειψε τὸ θάρρος, ἕως οὗ εἷς τῶν παρισταμένων δούλων του ἔσπρωξε τὴν χεῖρα, ἥτις ὑκράτει τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὸ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐκφύλου ἡγεμόνος, ὅστις οὐδενὸς ἄλλου ἐδίστασέ ποτε νὰ χύσῃ τὸ αἷμα.

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος τοῦ οἴκου τῶν Καισάρων. Ὅπως δὲ τὸν Ροβεσπιέρρον θανατωθέντα ἐθρήνησεν ἡ οἰκοδέσποινά του, οὕτω καὶ τὸν Νέρωνα ἔθαψαν μὲ δάκρυα τρυφερότητος δύο γραῖαι, αἵτινες ἦσαν αἱ τροφοὶ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καὶ ἡ Ἀκτή, ἥτις ἄλλοτε τῷ εἶχεν ἐμπνεύσει αἴσθημα γνησίας ἀγάπης.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΙΜΩΝ ΠΕΤΡΟΣ

(συνέχεια)

Γ'.

Ἡ ἀστάθειά του.

Μέσα ἀπὸ τὰ γεγονότα τὰ τόσον σημαντικὰ τῆς ἡμέρας, ἥτις προηγήθη τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προβάλλει ἓν σκοτεινὸν πρόβλημα, πρὸ τοῦ ὁποίου ἀνέκαθεν ἐστάθη ἀποροῦσα ἡ σκέψις τοῦ Χριστιανοῦ—τὸ πρόβλημα τῆς τριπλῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου. Ἡ λύσσα τοῦ πλήθους, ἥτις ἐξεχείλισε κάτω ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πιλάτου ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Ὑποδίκου δὲν μᾶς ἐκπλήττει, διότι εἶναι γνωστὸν πόσον εὐκόλως ἐκτρέπεται τὸ ρεῦμα τῆς κοινῆς γνώμης ὑπὸ τὴν δημαγωγίαν ὀλίγων ἐπιτηδείων. Οὔτε καὶ τοῦ Πιλάτου ἡ ὑποχώρησις κινεῖ τὴν ἀπορίαν μας, ὅταν λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν τὸ βάρος τῆς ἐκβιαστικῆς πιέσεως, ἥτις ἠσκήθη ἐπὶ τῆς λίαν ἐλαστικῆς ἄλλως τε συνειδήσεώς του. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον μᾶς ἐκπλήττει ἡ ἀδυσώπητος καταδρομὴ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν λοιπῶν ἐμπόρων τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ λαοῦ, τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα ἐπλήττοντο ἀπό τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. Ἀκόμη καὶ δι᾽ αὐτὴν τὴν βδελυρὰν πρᾶξιν τοῦ προδότου μαθητοῦ εὑρέθησαν, ὄχι βεβαίως δικαιολογίαι, πάντως ὅμως ἐξηγήσεις ὁπωσδήποτε ἱκανοποιητικαί. Ἡ στάσις ὅμως τοῦ Πέτρου εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως, ἡ τριπλῆ ἄρνησις ἐκείνου ὅστις ἀνέκαθεν ἀνῆκεν εἰς τὸν προνομιοῦχον στενὸν κύκλον τῶν ἠγαπημένων μαθητῶν, καὶ ὁ ὁποῖος μόλις πρὸ ὀλίγης ὥρας εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαβεβαιώσῃ τὸν Διδάσκαλόν του περὶ τῆς ἀφοσιώ-

σεώς του, ἀπετέλεσε πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐβασάνισε τὸν νοῦν τοῦ Χριστιανοῦ.

Συνήθως ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τούτου ἀναζητεῖται εἰς τὴν δειλίαν τοῦ Πέτρου. Λύσις εὔκολος, ἀλλ' ὄχι καὶ ἱκανοποιητική. Διότι ἂν πρὸς στιγμὴν φαίνεται δικαιολογοῦσα τὴν ἄρνησίν του, τιθεμένη ὅμως ὑπὸ τὴν βάσανον τῆς προηγουμένης ζωῆς του ἀποδεικνύεται ἀντιφάσκουσα πρὸς αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα τοῦ Πέτρου. Ἐὰν πρὸς στιγμὴν θελήσωμεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἠρνήθη τὸν Χριστὸν διότι ἦτο δειλός, θὰ ἔπρεπε τὸ αἴσθημα τοῦτο τῆς δειλίας νὰ τὸ συναντήσωμεν ἔστω καὶ ἅπαξ μόνον εἰς τὴν προηγουμένην ζωήν του. Ἀντὶ τούτου ὅμως ὁλόκληρος ἡ προηγουμένη ζωὴ τοῦ Πέτρου μᾶς πείθει ὅτι ὅ,τι δήποτε ἄλλο καὶ ἂν ὑπῆρξε, δειλὸς ὅμως οὐδέποτε ὑπῆρξεν. Ἀντιθέτως μάλιστα πληθώρα γεγονότων μᾶς ἄγουν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ θαρραλεώτερος καὶ τολμηρότερος ἐξ ὅλων τῶν μαθητῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὴν περίστασιν, καθ' ἥν ἐνῷ ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἦσαν κατεταραγμένοι ἐκ τοῦ φόβου των, αὐτὸς ἐζήτησε καὶ περιεπάτησεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἀρκεῖ ἀκόμη νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὸν Κῆπον τῆς Γεθσημανῆ, ὅπου περιστοιχούμενος ὑπὸ πλήθους στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν, καὶ ἐνῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ ἔντρομοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν, αὐτὸς δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπιτεθῇ διὰ μαχαίρας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Διδασκάλου του. Καὶ ἴσως ἡ σκηνὴ αὐτη νὰ ὑπογραμμίζῃ οἷος πράγματι ἦτο—θαρραλέος καὶ ἄφοβος. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ γεγονὸς ὅτι ἐτόλμησεν ὄχι μόνον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ διεισδήσῃ ἀκόμη εἰς τὸ Μέγαρον τοῦ Ἀρχιερέως, ὅπου ἐγνώριζεν ὅτι ἀσφαλῶς θὰ εὑρίσκετο ὁ μόλις πρὸ ὀλίγου παρ' αὐτοῦ τραυματισθεὶς Μάλχος, μᾶς πείθει ὅτι ἡ δειλία, προσφερομένη ὡς λύσις τῆς τριπλῆς ἀρνήσεως, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς δὲν εἶναι λύσις ἱκανοποιητική, εἶναι ἀφ' ἑτέρου λύσις ἄδικος διὰ τὸν Πέτρον.

Κατ' ἐμέ, τὴν λύσιν θὰ μᾶς τὴν δώσῃ μία ἄλλη ἐκδήλωσις τοῦ χαρακτῆρός του, ἡ ὁποία καὶ εἰς τὴν παρελθοῦσαν ζωήν του εἶχεν ἐπανειλημμένως ἐξωτερικευθῇ. Καὶ εἶναι αὐτη **ἡ ἀστάθεια** τοῦ χαρακτῆρός του, ἥτις ἀποτελέσασα ἓν ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα γνωρίσματά του πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ παρουσιάσῃ ἡ ζωή του πλείστας ἀντιφάσεις καὶ ἀνακολουθίας. Τὴν μίαν στιγμὴν ὁ Πέτρος προσκαλεῖ τὸν Διδάσκαλόν του εἰς τὸ πλοιάριόν του, καὶ τὴν ἄλλην στιγμὴν ἀντιλαμβανόμενος αἰφνιδίως τὸ ἠθικὸν χάος, τὸ ὁποῖον τὸν ἐχώριζεν ἀπ' Αὐτόν, Τὸν παρακαλεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πλοιάριόν του. Τὴν μίαν στιγμὴν τὸν ἀναγνωρίζει ταπεινῶς καὶ τὸν ὁμολογεῖ δημοσίᾳ ὡς τὸν παντογνώστην καὶ παντοδύναμον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἄλλην στιγμὴν τὸν νουθετεῖ καὶ τὸν ἐπιτιμᾷ ὡς ἕνα κοινὸν θνητόν. Τὴν μίαν στιγμὴν προχωρεῖ ὑπερήφανος ὑπὸ τὰ ἔκθαμβα βλέμματα τῶν συμμαθητῶν του ἐπὶ τῶν κυμάτων, καὶ τὴν ἄλλην στιγμὴν χάνει τὴν ἠθικὴν του ἰσορροπίαν καὶ ἀρχίζει νὰ βυθίζεται. Τὴν μίαν στιγμὴν ἀπαγορεύει εἰς τὸν Χριστὸν νὰ τοῦ πλύνῃ τοὺς πόδας, καὶ τὴν ἄλλην στιγμὴν Τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν πλύνῃ ὁλόκληρον. Καὶ τέλος, τὴν μίαν στιγμὴν ὀρθώνεται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων μαθητῶν καὶ μὲ φωνήν, ἡ ὁποία ἂν ἦτο ἀλαζονική, δὲν ἦτο ὅμως δι' αὐτὸ ὀλιγώτερον εἰλικρινής, διαβεβαιοῖ τὸν

Διδάσκαλον μὲ θέρμην καὶ πεποίθησιν ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐγκαταλίπῃ οὔτε πρὸ τοῦ κινδύνου τοῦ θανάτου, καὶ τὴν ἄλλην στιγμὴν—μόλις μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας—δὲν εὑρίσκει ἀναθεματισμοὺς ἀρκετὰ ἰσχυροὺς διὰ νὰ ἀρνηθῇ τὴν μετὰ τοῦ Ὑποδίκου σχέσιν του. Αὐτὴ λοιπὸν κατ᾽ ἐμὲ εἶναι ἡ ἐξήγησις τῆς πτώσεως τοῦ Πέτρου—ὄχι ἡ δειλία του, ἀλλ᾽ ἡ ἀστάθεια τοῦ χαρακτῆρός του.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο τοῦ Πέτρου — τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσε σπουδαῖον παράγοντα τῆς πνευματικῆς ζωῆς του—θὰ τὸ κατανοήσωμεν πληρέστερον, ἂν ἐνθυμηθῶμεν τὴν συνοπτικὴν εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρός του, τὴν ὁποίαν προσεπαθήσαμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς πρωτοβουλίας του. Εἴπομεν τότε ὅτι ὁ Πέτρος ἦτο κατ᾽ ἐξοχὴν ἄνθρωπος τοῦ αἰσθήματος. Τὸν ρυθμὸν τῆς ζωῆς του τὸν ἐλάμβανε ἀπὸ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του, καὶ ὅλαι σχεδὸν αἱ πράξεις του ὑπῆρξαν ἀποτελέσματα αἰσθηματικῆς ἐξάρσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Δὲν ὑπάρχει ὅμως διὰ τὸ οἰκοδόμημα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου θεμέλιον ἐπισφαλέστερον ἀπὸ τὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Τὸ ἀπατηλὸν τοῦτο αἴσθημα τυφλώνει τὸν ἄνθρωπον, τὸν μεταφέρει εἰς τὰ πλέον ἀπίθανα ὕψη ὁραματισμῶν καὶ ἐξάρσεων, καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ λάβῃ σαφῆ καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος. Ὅταν δέ, ἀργὰ ἢ γρήγορα—καὶ μᾶλλον γρήγορα ἢ ἀργὰ—ἡ ἔξαρσις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καταπέσῃ, τότε αἱ ψευδαισθήσεις διαλύονται καὶ ὁ πρὸ ὀλίγου ἐνθουσιῶν ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζων τὴν κατάστασιν ἐντελῶς διάφορον παρ᾽ ὅ,τι τὴν ἐφαντάζετο, κρημνίζεται εἰς τὴν πλέον ἀπρόοπτον ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν. Αὐτὴ λοιπὸν ἦτο ἡ ἀπωτέρα αἰτία τῆς ἀσταθείας τοῦ Πέτρου καὶ ἡ πραγματικὴ ἐξήγησις τῆς πτώσεώς του—ἡ ἐνθουσιώδης φύσις του. — Ὁλόκληρος ἡ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς ζωὴ τοῦ Πέτρου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἦτο μία αἰσθηματικὴ παλίρροια. Ἤρκει ἡ πλέον ἀσήμαντος ἀφορμὴ διὰ νὰ ἐξάψῃ τὸν ἐνθουσιασμόν του καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας τῆς καρδίας του, διὰ νὰ ὁρμήσουν ἐκεῖθεν θερμὰ καὶ ἀκάθεκτα τὰ κύματα τῶν αἰσθημάτων του. Εἰς στιγμὰς τοιαύτης αἰσθηματικῆς πλημμυρίδος δὲν ὑπῆρχον διὰ τὸν Πέτρον ἐμπόδια. Ὁρμᾷ τυφλὸς μὲ τὴν μάχαιραν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Διδασκάλου του. Ἀλλ᾽ ἤρκει καὶ ἡ παραμικρὰ ἀφορμή, διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν πλέον ἀπροσδόκητον ἀμπώτιδα. Εἰς τοιαύτας στιγμὰς μία ταπεινὴ θεραπαινὶς ἦτο ἱκανὴ νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα τοῦ πανικοῦ εἰς τὴν μόλις πρὸ ὀλίγου ἐνθουσιῶσαν καρδίαν του. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ αἰσθηματιπὴ παλίρροια τοῦ Πέτρου μᾶς παρέχει τὴν ἐξήγησιν τῆς πτώσεως του. Γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια ὅτι ὁ Πέτρος, ὅπως ἄλλως τε καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταί, εἶχε μορφώσει μίαν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶχε σχηματίσει τὴν ἀντίληψιν ὅτι ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ νὰ καταλύσῃ τὸν μισητὸν Ρωμαϊκὸν ζυγὸν καὶ νὰ ἀνιδρύσῃ τὴν κοσμικὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἡ ἀντίληψις αὕτη ἐγέμιζεν ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν τὴν φιλοπάτριδα καρδίαν του. Ὁ ἐνθουσιασμὸς ὅμως ἀκριβῶς αὐτὸς τὸν ἠμπόδισε νὰ προχωρήσῃ περισσότερον καὶ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, καθηλώσας αὐτὸν εἰς τὴν προσφιλῆ δι᾽ αὐτὸν ὑλιστικὴν καὶ ἐθνικιστικὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἔργου τούτου. Οὕτω δὲ εἰς τὸν νοῦν του ἐφιλοξενοῦντο αἱ πλέον συγκεχυμέναι καὶ ἐν πολλοῖς ἀντιφα-

τικαὶ ἰδέαι περὶ τοῦ Διδασκάλου του. Συνεπῶς ὅταν ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀρχιερέως ἀντελήφθη τὴν πλάνην του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ὁδηγηθῇ εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν, ὅταν εἶδε τὰ ὄνειρά του περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου του νὰ διαλύωνται, χωρὶς καὶ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὴν πραγματικότητα, ὅταν εἶδε τὸ ἀντικείμενον τῆς προσφιλεστέρας του ἐλπίδος, τὸν μέλλοντα Βασιλέα του, ἀνυπεράσπιστον θῦμα τῆς χυδαιότητος τῶν ἐχθρῶν του, τότε ἡ ἀθυμία καὶ ἡ ἀπογοήτευσις ἔλαβον τὴν θέσιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἡ ἄρνησις ἦλθεν ὡς ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ψυχικῆς ταύτης μεταπτώσεως.

Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις τῆς πτώσεως τοῦ Πέτρου. Ἡ πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς ζωή του δὲν ἐπήγαζεν ἀπὸ ἕνα διαυγῆ νοῦν καὶ μίαν φωτισμένην συνείδησιν, ἀλλ' ἀπὸ μίαν θερμὴν καὶ ἐνθουσιῶσαν καρδίαν. Τὸ θρησκευτικόν του οἰκοδόμημα ἐστηρίχθη ὄχι ἐπάνω εἰς βαθείας καὶ ὀρθὰς πεποιθήσεις, ἀλλ' ἐπάνω εἰς τὸ θεμέλιον τῆς πλάνης, τὸ ὁποῖον τοῦ προσέφερεν ὁ τυφλὸς ἐνθουσιασμός του. Καὶ ὅταν τὸ θεμέλιον αὐτὸ ὑπὸ τὴν δύναμιν τῆς πραγματικότητος ἐσείσθη, τὸ οἰκοδόμημα κατέρρευσεν.

Ἡ μεγάλη, ἡ κολοσσιαία, ἡ ριζικὴ μεταβολή, ἥτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν εἰδικὴν ταύτην γραμμὴν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πέτρου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, εἶναι καταφανὴς εἰς τὰς σελίδας τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Ὀλίγας μόλις ἡμέρας ἀπὸ τῆς μοιραίας ἐκείνης νυκτός, καθ' ἣν ἡ ἀστάθεια τοῦ χαρακτῆρός του προεκάλεσε τὴν τόσον θλιβερὰν πτῶσίν του, τὸν βλέπομεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου εἶχε καταδικάσῃ τὸν Διδάσκαλόν του, αὐτὸν τὸν πρῴην ἀσταθῆ Πέτρον, σταθερὸν ἤδη καὶ ἀκλόνητον, νὰ ρίπτῃ κατὰ πρόσωπον τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἔθνους του τὴν κατηγορίαν ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ φονεῖς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μεταθέτῃ αὐτοὺς ἀπὸ κατηγόρων εἰς κατηγορουμένους. Ὅτι δὲ ἡ ἀνδρική του αὐτὴ στάσις δὲν ἦτο καὶ πάλιν ἀποτέλεσμα ἐπιπολαίου τινος καὶ παροδικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλὰ συνέπεια βαθείας ἀτομικῆς πεποιθήσεως, καταφαίνεται ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀπολογίας του— τοῦ κατηγορητηρίου του, θὰ ἠδυνάμην καλλίτερον νὰ εἴπω—ἐκ τῆς ὁποίας φαίνεται πόσον σαφῆ καὶ διαυγῆ ἀντίληψιν εἶχε πλέον ἀποκτήσῃ περὶ τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἔργου καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ καὶ πόσον βαθεῖα ἦτο ἡ πεποίθησίς του περὶ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν τοῦ ἐξησφάλισεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτὴν ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ μεταβολὴ ὅμως τοῦ χαρακτῆρός του καταφαίνεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἀταραξίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀντεμετώπισε καὶ διὰ δευτέραν φορὰν τὸ Συνέδριον καὶ τὴν ποινὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεβλήθη, ὅπως καὶ τὰ ἀκολουθήσαντα μακρὰ ἔτη σταθερᾶς καὶ καρποφόρου δράσεως. Ἡ μεταβολὴ δὲ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ὁ Πέτρος δὲν ἀπέβαλε μὲν τὸν ἐνθουσιασμόν του, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα οἱ κίνδυνοι καὶ αἱ ἀντιδράσεις, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εὑρέθη, ἐξῆψαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, τὸν ὑπέταξεν ὅμως εἰς μίαν σαφῆ καὶ ἀποκρυσταλλωμένην γνῶσιν καὶ μίαν βαθέως ἐρριζωμένην πεποίθησιν περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρός του. Οὕτω δὲ ὁ πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς ἀσταθής, παλίμβουλος καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἀντίθετον ρεῦμα κλονούμενος Σίμων μετεβλήθη εἰς σταθερόν, συνεπῆ καὶ ἀκλόνητον Πέτρον.

Θὰ ἦτο ἐδῶ ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ θαυμαστὴ αὕτη σταθερότης τοῦ Πέτρου ἐκυμάνθη ἀπὸ μίαν παροδικὴν ἀνακολουθίαν του μετὰ τὴν Πεντηκοστήν. Τοῦτο συνέβη ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῶν ἐξ ἐθνῶν Χριστιανῶν. Ἐνῷ δηλ. κατ' ἀρχὰς ὁ Πέτρος προσεχώρησεν ὁλοψύχως εἰς τὴν ἄποψιν ὅτι οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν Χριστιανοὶ δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὰς διατάξεις τῶν Ἰουδαϊκῶν θρησκευτικῶν νόμων, κατόπιν εὑρεθεὶς ἐντὸς ἰουδαϊστικοῦ περιβάλλοντος, ἀνέκρουσε πρύμναν καὶ ἐτράπη ἀνελπίστως πρὸς τὴν ἀντίθετον ἄποψιν, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον τὸν ἐπετίμησεν ὁ Ἀπ. Παῦλος. Καὶ αὐτὴ ὅμως ἡ ἀνακολουθία του ἐξηγεῖται πλήρως ἀπὸ τὸ ἐνθουσιῶδες τοῦ χαρακτῆρός του. Ἐνθουσιασθεὶς ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἐθνικοῦ Κορνηλίου, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔσπευσε νὰ καταρρίψῃ εἰς τὴν συνείδησίν του τὰ τείχη τοῦ ἰουδαϊστικοῦ ἀποκλεισμοῦ, χωρὶς ὅμως, ὡς φαίνεται, νὰ ἦναι ἡ πρᾶξις του αὕτη ἀποτέλεσμα ἐξονυχιστικῆς μελέτης τοῦ ζητήματος. Καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ πρώτη παρουσιασθεῖσα ἀντίδρασις προεκάλεσε τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἐπιπολαίας αὐτῆς καὶ μὴ πηγαζούσης ἀπὸ σαφῆ καὶ ἀτομικὴν ἀντίληψιν ἀποφάσεως.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶναι ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀλλὰ μόνος δὲν εἶναι ἀρκετός. Προχωρῶ μάλιστα ἀκόμη περισσότερον—μόνος εἶναι ἐξόχως ἐπικίνδυνος. Ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του νὰ σχηματίσουν ἀτομικάς, συγκεκριμένας καὶ βαθέως ἐρριζωμένας πεποιθήσεις. Τούτων ὅμως ἡ ἀπόκτησις δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸν ἐνθουσιασμόν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀτομικήν, εἰλικρινῆ καὶ ἀποφασιστικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν διαφόρων ζητημάτων τῶν σχετιζομένων μὲ τὸν Χριστὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ σημαία τοῦ Χριστιανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ πρέπει νὰ κυματίζῃ εἰς τὴν ζωὴν παντὸς Χριστιανοῦ. Τὴν σημαίαν ὅμως αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν ἐμπιστευθῇ ὁ Χριστιανὸς εἰς ἕνα ἀσφαλῆ σημαιοφόρον—τὴν ἀτομικήν του σαφῆ γνῶσιν καὶ βαθεῖαν πεποίθησιν περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄλλως πολὺ ταχέως θὰ ἴδῃ τὴν σημαίαν του αὐτὴν ὑποστελλομένην, καθ' ὃν θλιβερὸν τρόπον ὑπεστάλη ἡ σημαία τοῦ Πέτρου εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως.

(ἀκολουθεῖ) ***Γ. Α. Χατζηαντωνίου.***

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

(Διάλεξις τοῦ Συντάκτου τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» δοθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἀθήναις Χριστιανικοῦ Συλλόγου τῶν Νέων τῇ 30 Μαρτίου 1934).

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ἡ Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις τοῦ 16ου αἰῶνος, τῆς ὁποίας ἡγήθη ὁ Λούθηρος ἐν Γερμανίᾳ, ὁ Ζβίγγλιος καὶ ὁ Καλβῖνος ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλας χώρας, παρέλυσε τὴν Παπικὴν ἀπολυταρχίαν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, διότι συνεκλόνισε βαθέως ὁλόκληρον τὸ Παπικὸν οἰκοδόμημα, ἄνευ δὲ τῆς συνδρομῆς

τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ὁ Παπισμὸς θὰ περιωρίζετο εἰς τὴν Ρώμην καὶ τὴν Ἱσπανίαν. Μολονότι δὲ κατώρθωσε, διὰ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, νὰ καταπνίξῃ αἱματηρῶς τὴν Ἀναμόρφωσιν ἐν Γαλλίᾳ, Αὐστρίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Πολωνίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, δὲν ἐπανέκτησε πλέον τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην κυριαρχίαν, ἥν προηγουμένως ἤσκει ἐπὶ τῆς Εὐρώπης. Ἡ δὲ σύγχρονος ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας, ἥτις διηυκόλυνε τὴν εὐρεῖαν διάδοσιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἰς τὴν γλῶσσαν ἑκάστης χώρας, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ διαχυθῇ ἁπανταχοῦ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ θραυσθοῦν αἱ βαρεῖαι ἁλύσεις τοῦ Μεσαίωνος, καὶ νὰ καταλυθῇ ἡ κοσμικὴ ἐξουσία τοῦ Πάπα.

Ἐνθυμεῖσθε εἰς τὸ ἀθάνατον ἔργον τοῦ Βουνιάνου, τὸν «Χριστιανὸν Ἀποδημητήν», πῶς ὁ Ἀποδημητὴς εἰς τὴν Κοιλάδα τῆς Σκιᾶς τοῦ Θανάτου ἐπέρασε πρὸ ἑνὸς σπηλαίου, ὅπου κατῴκουν ἔκπαλαι δύο γίγαντες, ὁ ***Ἐθνικὸς*** καὶ ὁ ***Πάπας,*** οἵτινες συνελάμβανον καὶ ἐφόνευον τοὺς διαβάτας, τὸ δὲ σπήλαιον καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἔδαφος ἦτο ἐστρωμένον μὲ αἷμα καὶ στάκτην καὶ μὲ τὰ ὀστᾶ τῶν θυμάτων των. Ἀλλ' ὁ Ἀποδημητὴς ἐπέρασεν ἀνενόχλητος ἐκεῖθεν, διότι ὁ μὲν Ἐθνικὸς εἶχεν ἀποθάνει πρὸ πολλοῦ, ὁ δὲ Πάπας, ἐκ τοῦ γήρατος καὶ τῶν πολλῶν ἀντιδράσεων, ἦτο πλέον ἀνίσχυρος, ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ κάθηται εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου, τρίζων τοὺς ὀδόντας του κατὰ τῶν ἀποδημητῶν, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ βλάψῃ κανένα. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἄριστα παριστάνει τὸ σημερινὸν πνεῦμα τοῦ Παπισμοῦ. Τὸ πνεῦμα τοῦτο δὲν μετεβλήθη οὐδὲ κατὰ κεραίαν ἀπὸ τῶν σκοτεινῶν αἰώνων καὶ ἐντεῦθεν. Τὴν σήμερον ἀκόμη, εἰς τὰ ὀλίγιστα μέρη, ὅπου δύναται νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας (ὅπως ἐν Μάλτᾳ καὶ μέχρις ἐσχάτων ἐν Ἱσπανίᾳ) ὁ Παπισμὸς ἀρνεῖται εἰς πάντα τὰ ἄλλα Χριστιανικὰ δόγματα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κηρύττειν καὶ τοῦ ἐκκλησιάζεσθαι, ἐνῷ προθύμως ἐπωφελεῖται τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας εἰς πάσας τὰς ἄλλας χώρας, ἵνα προπαγανδίζῃ καὶ ὑπονομεύῃ τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Δὲν δύναται πλέον νὰ συλλαμβάνῃ, βασανίζῃ, στραγγαλίζῃ, σφάζῃ καὶ καίῃ ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοὺς διαφωνοῦντας πρὸς τὰς Παπικὰς διδασκαλίας· ἀλλὰ διακηρύττει ἀναφανδὸν ὅτι οἱ «αἱρετικοὶ» πρέπει νὰ ἦναι ἀνεκτοὶ μόνον ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιβάλλουν αἱ διεθνεῖς συνθῆκαι, καὶ ὅτι ὁ Πάπας, ἱστάμενος ὑπεράνω παντὸς ἀνθρωπίνου νόμου καὶ ἀνθρωπίνης ἐξουσίας, δύναται κατὰ βούλησιν νὰ θεσπίζῃ νόμους καὶ διατάξεις. Εὐτυχῶς διὰ τὰς ἀνθρωπίνας ἐλευθερίας αἱ διαθέσεις αὗται τοῦ Παπισμοῦ εἶναι ἁπλοῖ πόθοι, εἶναι ὅμως χαρακτηριστικοὶ τῶν Παπικῶν ἀντιλήψεων περὶ Χριστιανισμοῦ.

Ἀφοῦ οὕτως εἴδομεν τὴν δρᾶσιν τοῦ Παπισμοῦ εἰς τὸ ζήτημα, ὅπερ μᾶς ἀπασχολεῖ ἀπόψε, ἔχομεν ἤδη ὑποχρέωσιν νὰ στρέψωμεν τὸν φακὸν τῆς ἐρεύνης μας καὶ ἐπὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Χριστιανωσύνης. Καὶ ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία, ὀλίγον μετὰ τὴν ἵδρυσίν της, ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ δεικνύῃ ὁμοίαν ἔλλειψιν ἀνεξιθρησκείας ἀπέναντι τῶν ἀντιλεγόντων πρὸς αὐτήν. Ὅλοι βεβαίως ἔχετε ἀκούσει περὶ τοῦ ***Μιχαὴλ Σερβέτου,*** τοῦ Ἱσπανοῦ ἰατροῦ καὶ φιλοσόφου, τὸν ὁποῖον ἡ Ἀναμεμορφωμένη Κυβέρνησις τῆς Γενεύης, τῇ ἐπινεύσει τοῦ μεγάλου Καλβίνου, ἔκαυσεν ἐπὶ τῆς πυρᾶς, διότι ἐξέδωκε καὶ διέδωκε συγγράμματα βλασφημοῦντα τὴν Χριστιανικὴν

θρησκείαν. Ὁ Σερβέτος οὗτος εἶχε προηγουμένως συλληφθῇ καὶ καταδικασθῇ εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλ' ἐδραπέτευσε καὶ ἔμεινε κεκρυμμένος. Τότε ἔγραψε πρὸς τὸν Καλβῖνον ζητῶν τὴν προστασίαν του, ἀλλ' ὁ Καλβῖνος τῷ ἐμήνυσεν ὅτι καμμίαν προστασίαν δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ παράσχῃ· τοὐναντίον ἐάν ποτε ἔθετε τοὺς πόδας του ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς πολιτείας τῆς Γενεύης, θὰ τὸν συνελάμβανε καὶ θὰ τὸν ἐτιμώρει ἀμειλίκτως διὰ τὰς βλασφημίας του. Καὶ ὅταν ὁ Σερβέτος βραδύτερον διῆλθεν ἐκ Γενεύης, ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη καὶ ἐθανατώθη. Τὴν θανάτωσιν ταύτην τοῦ Σερβέτου ἐπεδοκίμασε καὶ αὐτὸς ὁ Λούθηρος. Ἡ νοοτροπία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὑρίσκετο ἀκόμη ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Παπικῆς θεωρίας ὅτι εἶναι πρᾶξις θεάρεστος ἡ ἐξάλειψις τῆς πλάνης, ἔστω καὶ διὰ θανατώσεων. Ἐπίσης ἐν Ἀγγλίᾳ κατεδιώχθησαν ἀγρίως οἱ «διαφωνοῦντες» πρὸς τὴν καθεστηκυῖαν Ἐκκλησίαν (ἥτις δὲν ἦτο πλέον Παπική, ἀλλ' Ἀναμεμορφωμένη). Ἡ «διαφωνία» ἐκείνη δὲν ἦτο ἐπὶ δογματικῶν ζητημάτων, ἀλλ' ἐπὶ ζητημάτων διοικήσεως καὶ τύπων· οἱ διαφωνοῦντες δὲν ἤθελον λ. χ. τὴν δι' ἐπισκόπων διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἤθελον νὰ καταργήσουν τὰ ἄμφια τοῦ κλήρου καὶ τύπους τινὰς τῆς δημοσίας λατρείας. Ἕνεκα δὲ τῶν ἀντιλήψεων τούτων πολλοὶ «διαφωνοῦντες» ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακάς, ἢ ἐστερήθησαν τῆς περιουσίας των ἢ ἀπεβλήθησαν τῆς ἐργασίας των ἢ ἐδάρησαν δημοσίᾳ, κτλ. Μεγάλη δὲ ὁμὰς ἐξ αὐτῶν ἠναγκάσθη νὰ ἐκπατρισθῇ καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Β. Ἀμερικήν, ὅπου ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρίων ἐρυθροδέρμων ἵδρυσαν πολιτείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἠδύναντο νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς των. Ἐκ τῆς ἀποικίας ἐκείνης τῶν Πουριτανῶν ἀνεπτύχθη βαθμηδὸν ἡ μεγάλη καὶ ἐλευθέρα Δημοκρατία, ἥτις σήμερον καλεῖται «Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς». Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι ἐντὸς τῆς πρώτης 100-ετίας μετὰ τὴν ἄφιξίν των εἰς τὴν Ἀμερικὴν οἱ Πουριτανοὶ οὗτοι ἤρχισαν νὰ φυλακίζουν, νά τιμωροῦν ἢ νὰ ἐκδιώκουν ἐκ μέσου των τοὺς ἔχοντας θρησκευτικὰς ἰδέας ὀλίγον τι διαφόρους τῶν ἰδικῶν των, ὡς λ. χ. τοὺς Κουακέρους, τοὺς Ἀναβαπτιστὰς καὶ ἄλλας ὁμοίας ἀποχρώσεις Χριστιανικάς. Μὲ τὴν στενοκέφαλον μάλιστα μισαλλοδοξίαν των ἔκαυσαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ μερικοὺς ἄνδρας καὶ γυναῖκας ὡς ***μάγους!***

Ὥστε καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες τὸ Εὐαγγελικὸν δόγμα ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὑπῆρξαν ἀθῷοι τῆς κατηγορίας ὅτι ἐζήτησαν διὰ τῆς ὑλικῆς βίας νὰ καταπνίξωσι τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Δυνάμεθα μόνον νὰ παρηγορηθῶμεν μὲ τὴν ἑξῆς σκέψιν: Ὅτι οἱ θρησκευτικοὶ διωγμοί, ὧν ὑπῆρξεν ἔνοχος ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη, ἦσαν ἐλάχιστοι τὸν ἀριθμόν, περιωρισμένης ἐκτάσεως καὶ ἐλαχίστης διαρκείας—ὅτι προεκλήθησαν ἑκάστοτε ἐκ τοπικοῦ ἐκνευρισμοῦ καὶ παρακρούσεως, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ δράσται τάχιστα συνῆλθον—ὅτι εἰς πολλὰς Εὐαγγελικὰς χώρας οὐδέποτε ἐσημειώθη κροῦσμα θρησκευτικοῦ διωγμοῦ—ὅτι ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη εἰργάσθη ὅσον οὐδεὶς ἄλλος κλάδος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν διάδοσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως—καὶ ὅτι τὰς ὀλίγας καὶ μεμονωμένας παρεκτροπάς των κατὰ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας πρῶτοι οἱ Εὐαγγελικοὶ Χριστιανοὶ ἀνομο-

λογοῦν καὶ καταδικάζουν σήμερον, κατὰ τοῦτο διακρινόμενοι εὐφήμως ἀπὸ ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες οὐδέποτε ἀνεγνώρισαν ἢ ἀπεδοκίμασαν τὰς ἰδίας ἑαυτῶν παρεκτροπάς. Εἰς τὴν Γενεύην, εἰς τὸ μέρος ἀκριβῶς, ὅπου κατὰ τὸ ἔτος 1553 ἐκάη ἐπὶ τῆς πυρᾶς ὁ Σερβέτος, σήμερον ὀρθοῦται μαρμαρίνη στήλη, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή: «Εἰς μνήμην τοῦ Μιχαὴλ Σερβέτου, καέντος ἐδῶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς διὰ τὰς δοξασίας του, οἱ ἀπόγονοι τῶν φονέων του, σεβόμενοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἀνήγειραν τὸ μνημεῖον τοῦτο εἰς ἐπανόρθωσιν καὶ ἐξιλασμὸν τῆς πράξεως ἐκείνης τῶν προγόνων των!». Μνημεῖον ἀληθῶς μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον τιμᾷ τὸ δόγμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει τὴν εὐθύτητα καὶ Χριστιανικὴν ταπεινοφροσύνην νὰ ὁμολογῇ τὰ σφάλματα τῶν ὀπαδῶν του!

Ναί, ἐὰν σήμερον ἐπικρατῇ καθ' ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία, εἰς τοῦτο συνέβαλεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον παράγοντα ἡ Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις. Ἡ δὲ πληρεστάτη θρησκευτικὴ ἐλευθερία εἶναι σήμερον ἐκείνη, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς χώρας. Εἰς ἄλλας δυστυχῶς χώρας, ἂν καὶ δὲν καίονται πλέον ἢ θανατώνονται ἢ βασανίζονται ἢ ἐξορίζονται οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰς θρησκευτικάς των πεποιθήσεις, γίνονται ὅμως ἀκόμη θρησκευτικοὶ διωγμοὶ δι' ἄλλων ὑπουλοτέρων καὶ νομιμοφανεστέρων μεθόδων. Τοιοῦτοι εἶναι ὁ κοινωνικὸς ἐξοστρακισμός, ὁ ἐπαγγελματικὸς ἐκβιασμός. κλπ. Εἰς ἡμᾶς λ. χ. τοὺς Εὐαγγελικοὺς Ἕλληνας αἱ ἀρχαὶ ἠρνήθησαν πολλάκις τὴν ἄδειαν τῆς ἀνεγέρσεως ναῶν διὰ τὰς κοινότητάς μας, ἢ τῆς ἀναρτήσεως σταυροῦ καὶ κώδωνος ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων ναῶν μας. Αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαί, ἐξωθούμεναι ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν κύκλων, πολλάκις κατεπάτησαν τὰ στοιχειωδέστερα δίκαια Ἑλλήνων πολιτῶν, μόνον καὶ μόνον διότι ἀνῆκον οὗτοι εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν δόγμα. Αἱ τοιαῦται μέθοδοι εἶναι τόσον γελοῖαι καὶ οἰκτραί, ὅσον καὶ ἀτελεσφόρητοι. Ἀποδεικνύουν μόνον ὅτι τὸ μεσαιωνικὸν πνεῦμα τῆς μισαλλοδοξίας, ὅπερ ἀπειργάσθη τοὺς θρησκευτικοὺς διωγμοὺς ὅλων τῶν αἰώνων, δὲν ἐξέλιπεν ἀκόμη μεταξὺ Χριστιανικῶν τινων Ἐκκλησιῶν. Καὶ πρέπει ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἐργασθῶμεν, ἕκαστος ἐντὸς τῆς ἰδίας του ἐκκλησίας, ὅπως ἐκλίπῃ ἐντελῶς τὸ πνεῦμα τοῦτο καὶ ὅπως ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀνεκτικότητος.

Ὁ μέγας Χρυσόστομος ἀντετάχθη πάντοτε σθεναρῶς κατὰ τοῦ καταδιωκτικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς του. Εἰς ἓν μέρος λέγει: «Τὰ γὰρ αἱρετικὰ δόγματα ἀναθεματίζειν χρὴ καὶ τὰ ἀσεβῆ δόγματα ἐλέγχειν· πᾶσαν ὅμως φειδὼ ἀνθρώπων ποιεῖσθαι καὶ εὔχεσθαι ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας (1)». Καὶ ἀλλαχοῦ: «Κωλύει ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ [τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ζιζανίων], λέγων, Μήποτε ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς καὶ τὸν σῖτον. Τοῦτο δὲ ἔλεγε κωλύων πολέμους γίνεσθαι καὶ αἵματα καὶ σφαγάς· οὐ γὰρ δεῖ ἀναιρεῖν αἱρετικόν (2).» Καὶ πάλιν: «Διὰ δὴ ταῦτα παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, καθάπερ τοὺς φρενίτιδι περιπεσόντας νόσῳ καὶ παραπαίοντας, κατὰ δύναμιν τὴν ὑμετέραν πειρᾶσθαι θεραπεύειν τοὺς αἱρετικούς, μετὰ προσηνείας καὶ ἐπιεικείας αὐτοῖς διαλεγόμενοι (3).» Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὁ γὰρ ψαλμὸς ἡμᾶς σήμερον

(1) Ὁμιλ. «περὶ τοῦ μὴ ἀναθεματίζειν ζῶντας ἢ νεκρούς». (Τόμ. 1, σελ. 696).
(2) Ὁμιλία μστ'. εἰς Ματθαῖον (τόμ. 7, σελ. 482).
(3) Ὁμιλία περὶ Ἀκαταλήπτου (τόμ. 1, σελ. 461)

εἰς παράταξιν ἐξάγει κατὰ τῶν αἱρετικῶν, οὐχ ἵνα αὐτοὺς ἑστῶτας βάλωμεν (ῥίψωμεν κατὰ γῆς) ἀλλ᾽ ἵνα κειμένους (κατὰ γῆς) ἀναστήσωμεν. Τοιοῦτος γὰρ ἡμῶν ὁ πόλεμος οὐκ ἀπὸ ζώντων νεκροὺς ἐργάζεται, ἀλλ᾽ ἀπὸ νεκρῶν ζῶντας κατασκευάζει, ἡμερότητος γέμων καὶ πολλῆς τῆς ἐπιεικείας. Οὐ γὰρ ἐλαύνω πράγματι, ἀλλὰ τῷ λόγῳ διώκω· οὐ τὸν αἱρετικὸν ἀλλὰ τὴν αἵρεσιν· οὐ τὸν ἄνθρωπον ἀποστρέφομαι ἀλλὰ τὴν πλάνην μισῶ καὶ ἐπισπάσασθαι βούλομαι.... Ἐμοὶ ἔθος ἐστὶ διώκεσθαι καὶ μὴ διώκειν, ἐλαύνεσθαι καὶ μὴ ἐλαύνειν. Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς περιεγένετο, οὐ σταυρώσας ἀλλὰ σταυρωθείς· οὐ ῥαπίσας, ἀλλὰ ῥαπισθείς (¹)». Πόσον διάφορος θὰ ἦτο ἡ ἱστορία τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δυσεως, ἐὰν ἐπεκράτει ἔκτοτε τὸ πνεῦμα τοῦ μεγάλου ἐκείνου Χριστιανοῦ! Πόσοι ποταμοὶ αἱμάτων θὰ ἐπρολαμβάνοντο, οἵτινες κηλιδώνουν τὰς σελίδας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας!

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δὲν δύναται νὰ δεσμευθῇ δι᾽ οἱασδήποτε ὑλικῆς δυνάμεως ἢ βίας. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι φρούριον ἀπόρθητον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος παραμένει ἀπόλυτος κύριος τῶν σκέψεων καὶ φρονημάτων του. Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύει ὅτι καμμία πλάνη ἢ ἑτεροδιδασκαλία δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐκποδὼν διὰ τῆς βίας ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς πειθοῦς. Τοὐναντίον, οἱ διωγμοὶ πάντοτε τονώνουν καὶ ἐνισχύουν τὴν ἰδεολογίαν τῶν διωκομένων.

Ὡς ὀπαδοὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κρατῶμεν στερεῶς τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἡμεῖς τὴν ἀντιλαμβανόμεθα. Ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ καταγγέλλωμεν, νὰ καυτηριάζωμεν καὶ νὰ ἀναιρῶμεν δι᾽ ἐπιχειρημάτων ἐκ τῆς Ἁγ. Γραφῆς πᾶσαν πλάνην καὶ ἑτεροδιδασκαλίαν τῶν πέριξ ἡμῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ πέραν τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ προβῶμεν—ἤτοι, νὰ ἐξαναγκάσωμεν τοὺς πλανωμένους εἰς συμμόρφωσιν.

Ἂς ἔχωμεν πάντοτε ὡς ὁδηγὸν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅστις ὅτε ὑφίστατο τὰ μαρτύρια καὶ τοὺς ἐξευτελισμοὺς ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν Του, εἶπε μὲ πρᾳότητα πρὸς τὸν ῥαπίσαντα Αὐτόν: «Ἐὰν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· ἐὰν δέ καλῶς, τί μὲ δέρεις;»

ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓ. ΓΡΑΦΗΣ

Ἐκ τοῦ μηνιαίου Δελτίου τῆς Ἀμερικανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας (Μαρτίου ἐ. ἔ.), μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀξιοπεριέργων τοῦ ἔργου τῆς μεταγλωττίσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν εἰς διαλέκτους φυλῶν ἀναλφαβήτων καὶ ἀπολιτίστων, ἐρανιζόμεθα ὀλίγα σχετικὰ πρὸς τὴν γλῶσσαν τῶν Κερὲς — φυλῆς ἰθαγενῶν τοῦ Νέου Μεξικοῦ (Ἡνωμένων Πολιτειῶν).

Προκύπτει δὲ ἐκ τῆς μελέτης τῶν δυσχερειῶν τούτων, ὡς καὶ ἐκ πλείστων ἄλλων, ὅτι αἱ εἰς νηπιώδη κατάστασιν διανοήσεως καὶ πολιτισμοῦ εὑρισκόμεναι

(¹) Ὁμιλία εἰς τὸν ἱερομάρτυρα Φωκᾶν (τόμ. 2, σελ. 706).

φυλαὶ ἔχουν ἀνάγκην ἰδιαιτέρας μορφῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως, ὅπως παραστήσουν τὰς ποικίλας τααύτας σχέσεις καὶ ἐννοίας, ἐνῷ οἱ μᾶλλον προηγμένοι πνευματικῶς καὶ εἰς πολιτισμὸν λαοὶ τείνουν γλωσσολογικῶς εἰς ἀοριστίαν ἐκφράσεως, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία συμπληροῖ τὰς ποικίλας ἐννοίας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς λέξεως.

Τοῦτο καταφαίνεται σαφῶς ἐκ τῶν ὀλίγων δειγμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ μεταφραστὴς τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου εἰς τὴν διάλεκτον τοῦ Κερὲς ἱεραπόστολος αἰδ. Κ. Ουΐτενερ παραθέτει ἐν σχετικῷ ἄρθρῳ:

—«Πῶς θὰ πῆτε **ἀδελφὸς** εἰς τὴν γλῶσσάν σας;» ἐρωτᾷ τὴν βοηθόν του, νεάνιδα ἥτις ἐξεπαιδεύθη εἰς Ἀμερικανικὸν σχολεῖον.

—«Ἐξαρτᾶται», ἀπαντᾷ αὕτη, «Εἶναι ἀδελφὸς ἀνδρός; ἢ ἀδελφὸς γυναικός; ἢ ἀμφοτέρων; Εἶναι νέος; γέρων; ἤ.....;»

Ὁ μεταφραστὴς ἔκπληκτος τὴν διακόπτει:

—«Ἐννοεῖτε νὰ πῆτε πῶς ἔχετε λέξιν χωριστὴν διὰ κάθε εἴδους ἀδελφῶν;»

—«Ἀκριβῶς»!......

Ὁ μεταφραστὴς ἤρχισε νὰ διαβλέπῃ τὰς δυσκολίας ποῦ θὰ εἶχε νὰ συναντήσῃ εἰς τὸ ἔργον του.

Εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον ὅπου λέγεται ὅτι «***Ἔφερον τοὺς ἀσθενεῖς πρὸς τὸν Ἰησοῦν***» —«ποία λέξις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ***ἔφερον***;»

—«Καὶ ἐδῶ πάλιν, πρέπει νὰ ἠξεύρῃ κανεὶς ἂν ἔστεκεν ὁ Ἰησοῦς, ἢ ἐκάθητο, ἢ περιπατοῦσε, ἢ ἀπεμακρύνετο, ὅταν τοῦ ἔφερον τοὺς ἀσθενεῖς», ἀπαντᾷ ἡ βοηθός. Καὶ οὕτω καθ᾿ ἑξῆς! Μία λέξις χωριστὴ διὰ κάθε ἀπόχρωσιν ἐννοίας!!

—«Ἡ λέξις ***σεῖς, ὑμεῖς,*** ἐφαρμοζομένη συνήθως σήμερον ἀδιακρίτως ἐπὶ ἑνὸς ἢ δύο ἢ περισσοτέρων προσώπων, ἐκφράζεται εἰς τὴν διάλεκτον δι᾿ ἰδιαιτέρων λέξεων;» «Μάλιστα, ἔχομεν ἰδιαιτέρας λέξεις».

Τὸ χωρίον: «***Καὶ ἰδού, εἶμαι μεθ᾿ ὑμῶν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος***», φαίνεται ἁπλούστατον καὶ ἡ λέξις ***μετὰ*** δὲν ἐμφαίνει καμμίαν δυσκολίαν μεταφράσεως. Δὲν ἔχει ὅμως οὕτω τὸ πρᾶγμα. Ἡ γλῶσσα τῶν Κερὲς ἔχει δωδεκάδας παραλλαγῶν τῆς λέξεως «μετά», ἑκάστη δὲ μορφὴ ἐκφράζει τὸν ***σκοπὸν*** τῆς ***μετά τινος παρουσίας*** τοῦ ἄλλου. Εἰς τὸ προκείμενον χωρίον, ὁ μεταφραστὴς ἐπροτίμησε τὴν μορφὴν τῆς λέξεως, ἥτις ἐμφαίνει «***συντρόφευσιν χάριν προστασίας καὶ παρηγορίας***». Καὶ οὕτως ἀπέκτησεν ἡ μετάφρασις αὕτη τοῦ Εὐαγγελίου μίαν ὅλως ἰδιάζουσαν καὶ ὑψηλὴν σημασίαν, ἥτις λείπει ἀπὸ τὰς ἄλλας γλώσσας, ὅπου τὸ ***μετὰ*** εἶναι ἀπροσδιόριστον.

Τὸ ῥῆμα «καίω» ἀπαντᾷ ὑπὸ ἑκατοντάδας μορφῶν εἰς τὴν Κερές, ἀναλόγως τῆς καιομένης οὐσίας, τοῦ ἐκτελοῦντος τὴν καῦσιν, καὶ οὕτω καθ᾿ ἑξῆς: Τοῦ δὲ ῥήματος ***ἔρχομαι*** ἢ ***ἔρχεσθαι*** ὑπάρχουν δύο χιλιάδες παραλλαγαί!

Ἐξ ἀντιθέτου πολλαὶ ἔννοιαι δὲν ἔχουν λέξεις ἀντιστοίχους εἰς τὴν Κερές: Οὕτω λ. χ. ἡ λέξις ***Κύριος***, δὲν ἔχει ἀντιστοιχοῦσαν λέξιν καὶ ἀντ᾿ ἐκείνης μετεφράσθη διὰ τοῦ ***Ἀρχηγός***. Ἐπίσης καὶ ἡ λέξις ***Ἀπόστολοι***. Ἀντὶ ταύτης ὁ μεταφραστὴς μετεχειρίσθη τὴν λέξιν ***Σύμβουλος***, καθότι αὕτη εἶναι ἤδη ἐν χρήσει,

ἀποδιδομένη εἰς τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἀρχόντων, σημαίνουσα **βοηθὸν ἐκτελεστὴν** τῶν διαταγῶν τοῦ ἄρχοντος.

Ἡ λέξις **ἄγγελος** δὲν ἀποδίδεται διὰ τῆς παραφράσεως «πτερωτοὶ ἄνθρωποι», τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς ἐφεῦρον, διὰ νὰ παραστήσουν τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ὁποίους διὰ πρώτην φορὰν ἔβλεπον ζωγραφημένους ἢ γεγλυμμένους μὲ πτερὰ εἰς τοὺς ναοὺς τῶν πρώτων Εὐρωπαίων Καθολικῶν ἱεραποστόλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ **ἀπεσταλμένος.**

Ἡ αὐτὴ λέξις, **κατοικία, οἶκος** εἶναι ἐν χρήσει διὰ τὴν κατοικίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Ἡ λέξις αὕτη δὲν ἀντικατεστάθη ὑπὸ ἄλλης, ἥτις νὰ ἐκφράζῃ ὅλην τὴν βαθεῖαν σημασίαν τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὴν λέξιν **ἁμαρτία,** ἥτις οὐδόλως ἐκφράζει τὴν ἰδέαν τῆς παραβάσεως τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ὅταν οἱ Κερὲς ἔλθουν εἰς σαφεστέραν ἐπίγνωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἀποτροπαίου τῆς ἁμαρτίας, ἐλπίζεται ὅτι οἱ ἴδιοι θὰ εὕρωσι καλλίτερον ἀντικαταστάτην τῆς λέξεως ἐκείνης.

Ὁ μεταφραστὴς τοῦ Εὐαγγελίου προετοιμάζει καὶ **λεξικὸν ἰατρικὸν**—ἔργον σωτήριον ὄχι μόνον διὰ τὸ σῶμα τῶν ἰθαγενῶν, ἀλλὰ καὶ προπαρασκευαστικὸν διὰ τὴν πλήρη ἀποδοχὴν τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι οἱ ἰθαγενεῖς ἰατροὶ εἶναι καὶ ἱερεῖς, αἱ δὲ ὁδηγίαι καὶ αἱ δῆθεν θεραπεῖαί των συνίστανται εἰς μαγείας, πάντοτε μὲν παιδαριώδεις, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιβλαβεῖς. Οὔτε δύναται νὰ ἔχῃ ἄλλως, ἐφ᾽ ὅσον στηρίζονται ἐπὶ δεισιδαιμονιῶν καὶ δαιμονολατρείας. Ἐλάχισται θεραπεῖαι πραγματικαὶ γίνονται, καὶ αὗται μόνον διὰ τῆς χρήσεως ὡρισμένων βοτάνων, ὡς ἐξηκριβώθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἰατρῶν. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς ἔχουν ἀποβάλει κάθε ἴχνος ἐμπιστοσύνης πρὸς τοὺς μάγους, καὶ ὅπου δύνανται, καταφεύγουν εἰς τοὺς ξένους ἰατρούς. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ πάλιν συμπίπτει ἡ δυσκολία τῆς συνεννοήσεως μεταξὺ ἀσθενοῦς καὶ ἰατροῦ. Καὶ τοῦτο θεωρεῖται λόγος ἐπείγων, ὅπως περατωθῇ ὅσονούπω τὸ ἰατρικὸν λεξικόν, ὅπως δυνηθῇ ὁ ἰατρὸς νὰ διαγνώσῃ ἀσφαλῶς κάθε νόσον. Ὅταν δὲ ἐκλείψῃ ὁ μάγος μὲ τὰς δεισιδαιμονίας τῆς δαιμονολατρείας, θὰ εἰσχωρήσῃ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου μὲ τὰς ἐπακολούθους του εὐλογίας διὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα.

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Διήγημα τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18ον

(συνέχεια)

Μίαν ὅμως πρωΐαν ἡ Ἐλπινίκη, ἀναζητοῦσα διὰ τοῦ βλέμματος τὰ σημεῖα ταῦτα τῆς νυκτερινῆς ἀγωνίας ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς προστάτιδός της, ἔμεινεν ἔκπληκτος. Ἡ φυσιογνωμία τῆς Ἐλισάβετ ἦτο ἤρεμος, ἡ ἔκφρασις γαληνιαία, σχεδὸν χαρούμενη. Οἱ ὀφθαλμοὶ καθαροὶ καὶ τὸ βλέμμα ξεκούραστον. Ἔσπευσε νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ:

— «Πῶς; Τί συμβαίνει, Ἐλισάβετ, καὶ εἶσαι σήμερον τόσον διαφορετική; Μήπως σοῦ ὡρκίσθη ὁ Ἰούνιος ὅτι θὰ διορθωθῇ;»

— «Ὄχι, ἀδελφοῦλα μου, κἄτι καλλίτερον, πολὺ καλλίτερον συμβαίνει. Ξεύρεις πόσον καιρὸν τώρα τρώγω τὴν καρδίαν μου καὶ ἐξαντλοῦμαι μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀπελπισίαν. Ἀπόψε λοιπὸν ὁ Κύριός μας μοῦ ὡμίλησε. Μοῦ ἔκαμε μίαν ἐπίπληξιν δριμεῖαν. Μὲ ἤλεγξε διὰ τὴν ἀπιστίαν μου, διὰ τὴν ἀπροθυμίαν μου νὰ δεχθῶ τὴν παρηγορίαν, τὴν ὁποίαν Αὐτὸς προσφέρει εἰς ὅλους ὅσοι κλαίουν καὶ ζητοῦν νὰ παρηγορηθοῦν. «Ἔλθετε πρός Με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ Ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσω», μοῦ εἶπε.

Καὶ ἄλλοτε ποσάκις ἤκουσα ἀπὸ τοὺς διδασκάλους καὶ ποιμένας μας ὅτι ὁ Χριστὸς δίδει παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν εἰς ἐκείνους, ποῦ πιστεύουν εἰς Αὐτόν· ἀλλ' ὡς φαίνεται, δὲν ἦτο ἡ πίστις μου ἰσχυρά, καὶ εἰς τὴν μεγίστην μου ἀνάγκην δὲν ἐσκέφθην νὰ καταφύγω εἰς τὸν Κύριόν μας, ἀλλὰ ἔλυωνα μέσα εἰς τὴν λύπην μου. Ἀπόψε ὅμως διὰ πρώτην φορὰν ἐννόησα πλήρως τὸ λάθος μου. Τί δικαίωμα εἶχα νὰ φθείρω τὴν ζωήν μου μὲ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς διὰ τὴν σκληροκαρδίαν τοῦ Ἰουνίου; Ἐνῷ ὁ Κύριός μου στέκει καὶ προτείνει τὰς χεῖράς Του καὶ λέγει: «Δός Μοι τὸ φορτίον σου, τέκνον Μου. Ἄφες Με νὰ σὲ ἀνακουφίσω».

Εἰς μίαν στιγμήν, ὡς νὰ ἀφῃρέθη ἕνα βάρος ἀπὸ τὸν νοῦν μου καὶ ἕνα σύννεφον ἀπὸ τὰ μάτια μου, εἶδα καὶ ἐννόησα τὴν μωρίαν μου, καὶ ἐφώναξα: «Κύριέ μου, σὲ παρακαλῶ, λάβε τὸ φορτίον μου. Λάβε τὸν Ἰούνιον, ὅστις εἶναι πλάσμα Σου καὶ κάμε ὅ,τι εἶναι καλλίτερον δι' αὐτόν. Ἐγὼ δὲν θὰ παύσω νὰ πράττω τὸ καθῆκόν μου, ἀλλὰ θὰ ἀναμείνω μὲ πίστιν καὶ ὑπομονὴν νὰ γίνῃ ὅ,τι εἶναι θέλημά Σου! Σοῦ παραχωρῶ τὸ φορτίον μου. Δός μου τὴν παρηγορίαν Σου!»

Ἇ, Ἐλπινίκη, δὲν φαντάζεσαι πόσην ἀνακούφισιν ᾐσθάνθην καὶ ποίαν χαρὰν ἔχω τώρα καὶ θὰ ἔχω πάντοτε, αἰσθανομένη ὅτι τὸ φορτίον μου τὸ ἀνέλαβεν ὁ Χριστός, ὅστις μόνος δύναται νὰ φέρῃ τὰ πράγματα εἰς καλὸν τέλος. Εἰς τὰς χεῖρας Αὐτοῦ, ὁ Ἰούνιος εἶναι ἀσφαλής».

Ἐξ ὅλων τῶν παλαιῶν γνωρίμων τῆς ἐποχῆς, ὅτε ὁ Ἰούνιος εὑρίσκετο ἀκόμη εἰς τὴν δημοσίαν του θέσιν, μόνος ἀπέμεινεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του ὁ δεσμοφύλαξ, ὅστις τώρα ἦτο μέλος ἐκλεκτὸν καὶ δραστήριον τῆς ἐκκλησίας τῶν Φιλιππησίων Χριστιανῶν. Οὗτος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατώρθωνε νὰ δίδῃ ἐργασίαν εἰς τὸν Ἰούνιον, ἀλλ' ὁ Ἰουνίος εἶχε πέσει εἰς τελείαν ἀπάθειαν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐργασίας καὶ ὅλαι αἱ προσπάθειαι δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐπιφέρουν τὸν πόθον του πρὸς ζωὴν ἀξιοπρεπεστέραν.

Μεταξὺ ὅμως τῶν ὀλίγων ἄλλων, οἵτινες καθ' ἕνα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον εἶχον σχετισθῆ μὲ τὴν οἰκογένειάν του, ἦτο καὶ ὁ ἐπὶ τῆς τάξεως τῶν φυλακῶν καὶ τῆς ἐργασίας τῶν καταδίκων νεαρὸς λοχαγός, ὅστις εἶχε προτείνει εἰς τὴν Ἐλπινίκην θέσιν εἰς τὴν Διονυσιακὴν πομπὴν τῶν Ληναίων. Δὲν εἶχε λησμονήσει τὴν ἀξιοπρεπῆ ἐπίπληξιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν λάβει παρὰ τῆς Χριστιανῆς κόρης. Συλλογιζόμενος δὲ τοὺς λόγους της, ἤρχισε νὰ διακρίνῃ τὸ παιδαριῶδες τῆς λατρείας τῶν θεοτήτων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης, τὸ ἄσεμνον καὶ ἀποτρόπαιον τῆς μυθο-

λογουμένης ζωῆς πολλῶν ἐκ τούτων, καὶ νὰ θαυμάζῃ πῶς μία νεαρὰ κόρη ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν συνῃσθάνετο ὄχι μόνον ὁ ἀμαθὴς καὶ χυδαῖος ὄχλος, ἀλλὰ καὶ οἱ σοφοὶ καὶ ὑψηλὰ ἱστάμενοι ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἐζήτησε νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ἥτις ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε καὶ τὴν νεότητα νὰ περιφρουρῇ διὰ ἠθικῶν ἀρχῶν τόσον σταθερῶν, ὥστε νὰ ὑπερισχύουν κάθε ἄλλης ἐπιρροῆς. Πρῶτος τὸν ὁποῖον συνεβουλεύθη ὑπῆρξεν ὁ δεσμοφύλαξ, ὅστις καὶ εἰς τὰς συναθροίσεις τῆς Ἐκκλησίας τὸν εἰσήγαγε, ὅπου ἐγνωρίσθη καὶ μὲ τὸν «ἀγαπητὸν ἰατρὸν» Λουκᾶν, τὸν ὁποῖον ὁ Παῦλος εἶχεν ἀφήσει προσωρινῶς εἰς τοὺς Φιλίππους διὰ νὰ ἀσκήσῃ μίαν προσωπικὴν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἐκεῖ Χριστιανικῆς κοινότητος. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ νεαρὸς λοχαγός, ὅστις ὠνομάζετο Μάξιμος, ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὁμολογήσας τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν του καὶ δεχθεὶς τὸ Χριστιανικὸν βάπτισμα, βαθμηδὸν δὲ διακριθεὶς ὡς ἓν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀφωσιωμένων καὶ χρησίμων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Φιλιππησίων.

Εἰς τὰς συνάξεις τῆς Ἐκκλησίας ἐσχετίσθη μετὰ τῆς Ἐλισάβετ καὶ τῆς Ἐλπινίκης, μὲ τὰς ὁποίας συνεδέθη δι' ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καὶ φιλίας. Ὁ Μάξιμος ἦτο φύσις γενναία καὶ εἰλικρινής, ἔχων τὸ ἔνστικτον τῶν ἰσχυρῶν καὶ γενναίων ψυχῶν νὰ προστατεύῃ τοὺς ἀδυνάτους. Ἡ δὲ γνῶσις, τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, εἶχε περὶ τῶν περισπασμῶν καὶ τῶν πειρασμῶν τοῦ βίου, τὸν καθίστων ἐπιεικῆ πρὸς τοὺς ὑποπίπτοντας εἰς σφάλματα ἢ ἐνδίδοντας εἰς τὴν πίεσιν τῶν ἀντιξόων περιστάσεων. Ὡς ἐκ τούτου ἐζήτησε παντοιοτρόπως νὰ ἀναστηλώσῃ τὸ αἴσθημα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ εἰς τὸν Ἰούνιον, δίδων εἰς αὐτὸν πολλάκις εὐκαιρίας νὰ ἐργασθῇ, ἀσχέτως πρὸς τὴν παλαιάν του ἐργασίαν. Τὴν δὲ οἰκογένειαν ἐβοήθη σοβαρῶς παραγγέλων διὰ τὰς αἰθούσας καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ δικαστηρίου ψάθας διὰ τὸ δάπεδον καὶ παραπετάσματα καὶ τέντας διὰ τὰ παράθυρα κτλ.

Ὅλαι αὗται αἱ ἐνδείξεις ἐνδιαφέροντος καὶ συμπαθείας τὸν κατέστησαν ἀγαπητὸν εἰς τὴν Ἐλισάβετ καὶ τὴν Ἐλπινίκην, ὅταν δὲ τρία ἔτη μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Ἐλπινίκης ὡς μέλους τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰουνίου, ὁ Μάξιμος ἐζήτησε τὴν Ἐλπινίκην ὡς σύζυγον, ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία ἐχάρη, θεωροῦσα τοῦτο ἔργον τῆς Θείας Προνοίας ὑπὲρ τῆς ἀναξιοπαθούσης ἐκείνης προτύπου Χριστιανικῆς οἰκογενείας. Οὕτω λοιπὸν ἡ Ἐλπινίκη, σύζυγος δημοσίου ὑπαλλήλου ἀνωτέρου βαθμοῦ, χαίροντος γενικῆς ὑπολήψεως καὶ ἀσκοῦντος ἐπιρροὴν εἰς τὴν διοίκησιν, ἠδυνήθη νὰ δείξῃ τὴν πρὸς τὴν Ἐλισάβετ εὐγνωμοσύνην της κατὰ τρόπον, ὅστις σημαντικῶς ἠλάττωσε τὸ βάρος τῆς βιοπάλης. Τὸν δὲ Ναδὰβ ὁ Μάξιμος διώρισε κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς κατωτέραν θέσιν, μετὰ δὲ τὸν γάμον του διώρισε προσωπικόν του ἀκόλουθον μὲ καλὸν μισθὸν καὶ μὲ κάθε πιθανότητα προαγωγῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 19ον

Ἂς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς την Ρώμην, ὅπου ἀφήκαμεν τὸν ἀθλητὴγ τῶν Φιλίππων—τὸν Ἕκτορα—ἐγκατεστημένον εἰς τὴν οἰκιακὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μάρκου, ἀλλὰ δυσφοροῦντα διὰ τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς αὐλοκολακείας καὶ δουλοφροσύνης πρὸς τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ κατὰ τὰ ἄλλα γεν-

ναῖος καὶ εἰλικρινὴς πάτρων του Μάρκος ἐθεώρει ἑαυτὸν ὑποχρεωμένον νὰ προσποιῆται ὅτι θαυμάζει. Ὅλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὸν αὐλικὸν κύκλον Ρωμαῖοι ἀριστοκράται ἔβλεπον καθαρὰ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος ἦτο κρονόληρος μέθυσος, ὅτι ἡ σύζυγός του Ἀγριππίνη (ἡ νεωτέρα) ἦτο ἀναίσχυντος ῥαδιοῦργος, ἥτις εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸν θρόνον διὰ σειρᾶς ἀπαισίων ἐγκλημάτων· ὅτι ὁ υἱός της Νέρων, παρ' ὅλην του τὴν σωματικὴν καλλονήν, ἦτο ἔκφυλος κενόδοξος καὶ ματαιόφρων, μὲ ψυχὴν αἱμοχαρῆ. Ἐν τούτοις. πάντες ὑπεκλίνοντο ἐδαφιαίως πρὸ τῶν ἀναξίων τούτων προσώπων, ἐπευφήμουν τὰς παρεκτροπάς των καὶ συνέπραττον εἰς τὰ βδελυρά των ὄργια. Ἀκόμη καὶ Σενέκας ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος καὶ ὁ ἔντιμος καὶ ἀκέραιος στρατοπεδάρχης Ἀφράνιος Βοῦρρος, παιδαγωγοὶ τοῦ Νέρωνος, παρ' ὅλας των τὰς ἀρετάς, τόσον σπανίας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἠναγκάζοντο νὰ ὑποκρίνωνται καὶ νὰ συγκατανεύωσιν εἰς πράγματα, ἅτινα ἐκίνουν τὴν ἀποστροφήν των. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ φαύλου τούτου περιβάλλοντος ἤρχισε νὰ ἐπηρεάζῃ τὴν ἀπονήρευτον καὶ ἄδολον ψυχὴν τοῦ νεαροῦ Ἕλληνος. Πῶς ἦτο δυνατὸν αὐτὸς νὰ κάμνῃ τὸν «δύσκολον», ὅταν ἄνθρωποι ὡς ὁ κύριός του Μάρκος συνεμορφώνοντο μὲ τὴν ἐξαχρείωσιν, ἥτις ἐβασίλευε τότε ὄχι μόνον εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐλήν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν πρωτεύουσαν;

Μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἕκτορος εἰς Ρώμην, ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος, δηλητηριασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀγριππίνης ἵνα καθίσῃ τὸν υἱόν της Νέρωνα ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Καισάρων. Μεταξὺ τῶν αὐλικῶν τοῦ νέου αὐτοκράτορος ἐξέχουσαν θέσιν κατέλαβεν ὁ Μάρκος, διορισθεὶς διοικητὴς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Νέρωνος καὶ ἐγκατασταθεὶς οἰκογενειακῶς εἰς τὸ μέγα Παλάτιον. Ὡς ἀκόλουθός του καὶ ὁ Ἕκτωρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὸν Νέρωνα, ὃν συχνάκις διεσκέδαζε διὰ τῶν ἀθλητικῶν του ἐπιδείξεων. Συχνάκις ἐκαλεῖτο, κατὰ τὰ συμπόσια τοῦ αὐτοκράτορος, νὰ διασκεδάσῃ τοὺς συνδαιτυμόνας ἀγωνιζόμενος ἐναντίον ῥωμαλέου τινὸς παλαιστοῦ ἢ ξιφομάχου Ρωμαίου. Τῷ ἀπενεμήθη ὁ βαθμὸς τοῦ ἑκατοντάρχου τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς καὶ τῷ ἐδόθη πολυτελὴς ἰδιοκατοικία εἰς τὸ λεγόμενον Μικρὸν Πραιτώριον τοῦ Παλατίου· ἐνυμφεύθη δὲ τὴν μικρὰν Γαλλίδα αἰχμάλωτον Οὐρανίαν, τὴν ὁποίαν ἡ κυρία Ἰουλία εἶχεν ἀγοράσει ὡς δούλην καὶ ἀπελευθερώσει. Ἐξ αὐτῆς ἀπέκτησε δύο τέκνα.

Καὶ μὲ τὴν ζωὴν τῆς εὐμαρείας διῆλθε τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος—τὴν «καλὴν πενταετίαν», ὅπως βραδύτερον ὠνομάζοντο αὐτὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Νέρωνος. Ὁ Σενέκας καὶ ὁ Βοῦρρος, ὡς μυστικοσύμβουλοι τοῦ αὐτοκράτορος, διηύθυνον τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους, ἀφήνοντες τὸν Νέρωνα νὰ διασκεδάζῃ καὶ νὰ καταγίνεται μὲ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανεν ὁ ἴδιος μέρος, πιστεύων τὰς κολακείας τῶν αὐλικῶν του, οἵτινες τὸν ἐπῄνουν ὡς μέγαν ἀοιδὸν καὶ ἠθοποιόν. Ἔξω τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν κράτος ἐκυβερνᾶτο μὲ δικαιοσύνην καὶ φρόνησιν. Ἀλλ' ἐντὸς τοῦ Παλατίου ἐκόχλαζε πᾶσα ἀκολασία καὶ ἐξαχρείωσις· ὁ δὲ Ἕκτωρ ὡς διοικητὴς τῆς φρουρᾶς ἔβλεπε τὰ τελούμενα ὄργια καὶ ἐφρικία, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ἀντιταχθῇ, βαθμηδὸν κατήντησε νὰ ἀδιαφορῇ πρὸς αὐτά, ἅτινα πρότερον ἐπροκάλουν τὴν βδελυγμίαν του. Καὶ

τοιουτοτρόπως ὀλίγον κατ᾿ ὀλίγον ἐκαυτηριάζετο ἡ ἔμφυτος ἠθική του συνείδησις καὶ διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθῇ καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὸν στρόβιλον τῆς διαφθορᾶς. Τὸν ἐπροφύλασσε μόνον τὸ ἁγνὸν οἰκογενειακόν του περιβάλλον—ἡ ἀφωσιωμένη καὶ εὔχαρις σύζυγός του καὶ τὰ δύο ἀγγελόμορφα παιδάκια του, μὲ τὰ ὁποῖα διήρχετο ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του. Ἐκεῖ εἰς αὐτὸ τὸ προσφιλὲς περιβάλλον, μακρὰν τῶν βδελυγμάτων καὶ τῶν ῥαδιουργιῶν τῆς αὐλῆς, ὁ γενναῖος οὗτος Ἕλλην εὕρισκε τὴν ὑψίστην χαρὰν τοῦ βίου του.

(ἀκολουθεῖ)

ΘΑΥΜΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ

Ἡ λέξις «Θαῦμα» κατ᾿ ἀρχὰς ἄλλο δὲν ἐσήμαινεν ἢ ἁπλῶς πρᾶγμα (ἐνέργειαν) φυσικὸν ἢ τεχνητόν, ἔξοχον διὰ κάλλος, μέγεθος ἢ ἄλλην τινὰ ἰδιότητα καὶ περίστασιν ἀπροσδόκητον εἰς τὸν βλέποντα, καὶ διὰ τοῦτο ἱκανὴν νὰ τοῦ φέρῃ τὴν ψυχὴν εἰς ἔκπληξιν. Ἀκολούθως ἐπέρασεν ἡ λέξις καὶ εἰς τὴν θρησκείαν μὲ σημασίαν ἀνάλογον τῆς πρώτης, ἀλλ᾿ ὄχι τὴν αὐτήν. Κατ᾿ ἐκείνην τὸ θαῦμα ἦτο πρᾶγμα ἀπροσδόκητον, ἀλλ᾿ ὅμως φυσικὸν ἢ τεχνητόν· εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς θρησκείας, τὸ θαῦμα σημαίνει ἐνέργειαν ἄμεσον τῆς Θείας δυνάμεως, ἐναντίαν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ὁποῖα εἶναι τὰ κατ᾿ ἐξοχὴν ὀνομαζόμενα ἀληθινὰ θαύματα. Κατ᾿ ἐκείνην, τὸ θαῦμα ἦτο συνώνυμον μὲ τὸ ***θαυμαστὸν*** ἢ ***θαυμάσιον*** (1)· εἰς τὴν θρησκείαν, ἐὰν ὀνομάζεται καμμίαν φορὰν ***θαυμάσιον,*** διότι αὐτὸ μάλιστα εἶναι θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ ἄξιον, δὲν πρέπει ὅμως νὰ συγχέεται μὲ τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης. Εἶναι φανερὸς ὁ κίνδυνος τῆς τοιαύτης συγχύσεως. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ σταθερὸν βίον καὶ διαγωγήν, ὅστις ὀνομάζει καὶ νομίζει θαύματα ὅλα τὰ ἀπροσδόκητα, ἤγουν ὅλα, ὅσων δὲν γνωρίζει ἢ δὲν βλέπει τὴν αἰτίαν· ἐπειδὴ ὁ τυχὸν πλάνος, κακομεταχειριζόμενος τὰ δῶρα τῶν τεχνῶν ἢ τῶν ἐπιστημῶν ἐμπορεῖ μὲ τὸ τυχὸν πείραμα τῆς φυσικῆς ἢ τῆς χημικῆς, ἢ μὲ τῶν χειρῶν τὴν εὔστροφον καὶ ταχεῖαν κίνησιν, νὰ γείνῃ ὄργανον μεγάλων κακιῶν.

Τοιαύτη σύγχυσις ἔγεινε καὶ εἰς τὰς λέξεις ***Ἅγιος, Ἁγιότης, Ἁγιασμός, Ἁγιωσύνη.*** Ἐρώτησε τὸν πρῶτον ἀπαντήσοντα ἀπαίδευτον, ποίαν ἰδέαν ἔχει τοῦ ***Ἁγίου,*** καὶ τί νοεῖ αὐτοῦ ἡ κεφαλή, ὅταν τὸ στόμα του προφέρῃ τὴν λέξιν ***Ἁγιότης,*** καὶ θέλεις ἀκούσει πράγματα θαυμάσια. Κατ᾿ αὐτόν, δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀρετὴ νὰ ἁγιάσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἂν δὲν εἶναι ἑνωμένη μὲ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου, μὲ τὴν σωματικὴν σκληραγωγίαν, καὶ καμμίαν φορὰν μὲ τὴν θαυματουργίαν. Κατ᾿ αὐτὸν ἄνθρωπος μὲ γυναῖκα καὶ τέκνα, ἀγαθὸς ἀνήρ, ἀγαθὸς πατήρ, ἀνατρέφων υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ μὲ τὸν λόγον καὶ μὲ τὸ παράδειγμά του, εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι διὰ τοῦτο ***Ἅγιος.*** Καὶ ὅμως ἡ θρησκεία δὲν ἔδωκε χώραν εἰς τοιαύτην ἀμάθειαν τῶν λέξεων. Εἰς αὐτήν, καθὼς εἰς τοὺς παλαιούς, ***Ἅγιος*** σημαίνει τὸν καθαρόν· καὶ ***Ἁγίους*** ὠνόμασε πρῶτον

(1) «Ἰδόντες.... τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίησε». (Ματθ. κα΄: 15).

ὅλους χωρὶς ἐξαίρεσιν τοὺς **πιστούς**, διὰ τὴν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ πολυθεΐας κάθαρσιν· ἔπειτα τοὺς ἐναρέτους, ἤγουν τοὺς καθαροὺς ἀπὸ ἁμαρτίας Χριστιανούς, ὡς μαρτυροῦν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου. Ἅγιοι ὀνομάζονται εἰς αὐτὰς οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ρώμης, τῆς Κορίνθου, καὶ ἁπλῶς ὅλοι πρὸς ὅσους γράφει. Ἀρετὴ καὶ Ἁγιότης εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς Γραφῆς εἶναι συνώνυμα τόσον ἀχώριστα, ὥστε δὲν ἐδίστασεν ὁ Ἀπόστολος νὰ εἴπῃ: «Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν **ἁγιασμόν**, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον».

Ἐὰν ἡ Ἁγιότης ἦτο προνόμιόν τι διὰ τοὺς χωρισμένους ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ σκληραγωγοῦντας τὸ σῶμα διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς, χρέος ἀπαραίτητον ἤθελεν εἶσθαι τῶν κοσμικῶν νὰ ἐρημώσωσι τὰς πόλεις, ν᾽ ἀφήσωσι καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ νὰ κατοικήσωσι τὰς ἐρήμους, ἂν δὲν ἤθελαν ν᾽ ἀπελπισθῶσιν ὁλότελα διὰ τὴν σωτηρίαν των. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι τοιοῦτον.

Ἁγιασμὸς εἶναι ἡ πλήρωσις τῶν ἐντολῶν, τὴν ὁποίαν εἰς πᾶσαν βίου τύχην ἢ κατάστασιν ὅστις θέλει δύναται νὰ κάμῃ καί, διὰ νὰ ἦναί τις ἅγιος, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξορκίζῃ τοὺς δαίμονας τῶν ἄλλων, ἀρκεῖ νὰ διώξῃ τὰ δαιμόνια τῆς ψυχῆς του, καὶ νὰ βάλῃ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν τὸ πνεῦμα τῆς ἀρετῆς. Ὁ ἐνάρετος εἶναι καὶ ἅγιος καὶ ὁ ἅγιος πάλιν ἐνάρετος. Καὶ οἱ χωρίζοντες τὰ δύο ταῦτα τρέχουν κίνδυνον, ὁ μὲν κοσμικὸς νὰ νομίσῃ τοῦ ἀναχωρητοῦ, ὄχι ἰδικόν του χρέος, τὴν ἀρετήν, ὁ δὲ ἀναχωρητὴς νὰ περιορίσῃ τὴν ἁγιότητα εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου χωρισμὸν καὶ τὴν σκληρὰν τοῦ σώματος κακουχίαν, καὶ ἀπὸ ἀληθῆ Χριστιανὸν νὰ μεταβληθῇ εἰς Γυμνοσοφιστὴν ἢ Βραχμᾶνα. ***Ἀδαμάντιος Κοραῆς.***

ΠΟΙΚΙΛΑ

—***Ἐγκαίνια Γερμανικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀθήναις.*** Τὴν Κυριακήν, 1 Ἀπριλίου, καθ᾽ ἣν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ἑώρτασαν ἐφέτος τὸ Πάσχα, ἐτελέσθησαν μετὰ πάσης ἐπισημότητος ἐν Ἀθήναις τὰ ἐγκαίνια τῆς νεοτεύκτου Γερμανικῆς Εὐαγγελικῆς ἐκκλησίας παρὰ τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Σίνα. Παρέστησαν ἀντιπρόσωποι τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Μάξιμος, οἱ πρεσβευταὶ Γερμανίας, Ὀλλανδίας καὶ Ἑλβετίας, ὁ ἐφημέριος τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλοι ἀντιπρόσωποι. Τὰς Ἑλληνικὰς Εὐαγγελικὰς ἐκκλησίας ἀντεπροσώπευσεν ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης. Ἔξωθι τοῦ ναοῦ λόχος τοῦ προτύπου τάγματος Εὐζώνων ἀπέδιδε τὰς τιμάς.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ ἦτο σεμνὸν καὶ ἐπιβάλλον διὰ τῆς ἁπλότητος, ἥτις εἶναι τὸ γνώρισμα τῶν Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν. Οἱ τριπλοῖ κώδωνες τοῦ κωδωνοστασίου ἦχουν χαρμοσύνως, καλοῦντες τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν λατρείαν. Τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ ναοῦ ἐτέλεσεν ὁ Γερμανὸς ἐπίσκοπος Χέκκελ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τριῶν παστόρων, ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντων μετὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐκ Γερμανίας· ἐξ αὐτῶν δύο, οἱ αἰδ. κ. κ. Χόνιγ καὶ Σπήλμανν, ἐχρημάτισαν ἄλλοτε ποιμένες τῆς ἐνταῦθα Γερμανικῆς Εὐαγγ. Κοινότητος. Τὸν Θεῖον λόγον ἐκήρυξεν ὁ νῦν ποιμὴν τῆς Κοινότητος αἰδ. κ. Κίνδερμανν, μεθ᾽ ὃ ἐγένετο ἡ βάπτισις δύο νηπίων τέκνων μελῶν τῆς Κοινότητος. Ἄριστος ἐκκλ. χορὸς ἀνέμελψεν ὡραίους ὕμνους, ὁλόκληρον δὲ τὸ ἐκκλησίασμα, τῇ συνοδίᾳ τοῦ θαυμασίου ὀργάνου, ἔψαλε τοὺς ὕμνους τοὺς ἐνδεδειγμένους διὰ τοιαύτας τελετάς.

Τὴν ἑσπέραν τῆς Τρίτης (3 Ἀπριλίου) ἡ Γερμανικὴ Εὐαγγελικὴ Κοινότης ἐδεξιώθη εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Μ. Βρεττανίας τοὺς ἀντιπροσώπους καὶ φίλους, τοὺς παραστάντας κατὰ τὰ ἐγκαίνια. Κατὰ τὴν δεξίωσιν ταύτην ὡμίλησαν ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας κ. Ἄϊζενλορ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Χέκελ, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, τοῦ Δήμου Ἀθηναίων, τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν, τῆς Γερμανικῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Κοινότητος καὶ διαφόρων ἱδρυμάτων καὶ σωματείων ὑπέβαλον τὰ συγχαρητήριά των ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ ναοῦ καὶ τὰς εὐχάς των διὰ τὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν τῆς Γερμανικῆς Εὐαγγελικῆς Κοινότητος.